

TRIBUNE

Nieuwsblad van de SP • jaargang 52 • nr. 08 • september 2016 • € 1,75 • www.sp.nl

SADET KARABULUT

'STEUN DE DEMOCRATIE IN TURKIJE'

DE ONELINERS VAN WIM DANIËLS

KLM: STAKEN MET TURBULENTIE

Arend van Dam

VREDESFESTIVAL 'NIET IN MIJN NAAM!'

Zaterdag 24 september wordt een dag vol muziek, debat, workshops, activisme en meer. Dan organiseert ROOD, Jong in de SP namelijk het Festival Niet In Mijn Naam. Met optredens van Dolltones, 10 TO GO, Skere heren en The Koalaz. Feest met een boodschap: tegen de macht van de internationale wapenindustrie, tegen de westerse militaire inmenging in het Midden-Oosten, en vóór vrede.

Fort Voordorp (bij Utrecht) • vanaf 15:00 uur
Kaartje tien euro via www.stopdebommen.nl

T-shirt maat X-Lang:
ook Lange Frans zegt
Niet In Mijn Naam.

★ ROOD

jong in de SP

BEN JIJ EEN JONGE SP'ER, MAAR GEEN ROOD-LID? SLUIT JE NU GRATIS AAN EN STEUN DE MEEST ACTIEVE POLITIEKE JONGERENORGANISATIE VAN NEDERLAND!

KLEUR JE AFDELING ROOD

Jongeren zijn de toekomst en daarom is ROOD enorm belangrijk voor onze partij. Op dit moment zijn er meer dan 200 afdelingen en maar zo'n 15 ROOD groepen. Hier moet snel verandering in komen! Elk jaar organiseert ROOD daarom de scholing Kleur je afdeling

ROOD. Hier zijn alle afdelingen welkom die nog geen ROOD-groep hebben, maar hier wel mee aan de slag willen (of al aan werken). Dit jaar is de scholing op zondag 9 oktober. Stuur een mail aan rood@sp.nl om je aan te melden of meer informatie te krijgen.

DE SP ZET ZICH IN VOOR MENSELIJKE WAARDIGHEID, GELIJKWAARDIGHEID EN SOLIDARITEIT

TRIBUNE IS EEN
UITGAVE VAN DE
SOCIALISTISCHE
PARTIJ (SP) EN
VERSCHIJNT
11 MAAL
PER JAAR

Redactie

Diederik Olders (h), Jola van Dijk,
Rob Janssen, Daniël de Jongh

Vormgeving

Robert de Klerk, Gonnje Sluijs,
Nynke Vissia

Aan dit nummer werkten mee

Robin Bruinsma, Suzanne van de Kerk,
Karen Veldkamp

Foto cover

Bas de Meijer

Incasso contributie

Veel leden van de SP betalen hun contributie via een incassomachtiging. Sinds 1 oktober 2013 incasseert de SP het bedrag van de contributie in de eerste week van elk kwartaal. Daarbij vermelden we, conform wettelijke regels het betreffende lidnummer en het zogeheten incassanten-ID van de SP, te weten **NL86ZZZ403462460000**. Bij vragen over contributie-inning, kunt u contact opnemen met de ledenadministratie van de SP, via (088) 243 55 40 of administratie@sp.nl

Illustraties

Arend van Dam
Wim Steenhagen
Mirjam Vissers

De Tribune op Internet

www.sp.nl/nieuws/tribune

Abonnement

€ 5,00 per kwartaal (machtiging)
of € 24,00 per jaar (acceptgiro).
Losse nummers € 1,75.
SP-leden ontvangen de
Tribune gratis.

SP algemeen

T (088) 243 55 55
F (033) 462 55 12
sp@sp.nl
www.sp.nl

Abonnementen- en ledenadministratie

Snouckaertlaan 70
3811 MB Amersfoort
T (088) 243 55 40
E administratie@sp.nl

Redactie Tribune

Snouckaertlaan 70
3811 MB Amersfoort
T (088) 243 55 42
F (033) 462 55 12
E tribune@sp.nl

De Tribune in gesproken vorm

Belangstellenden voor
de Tribune op cd kunnen
contact opnemen
met de SP-administratie.

Tenzij anders vermeld, is op de inhoud van deze publicatie de Creative Commons Naamsvermelding-Niet Commercieel-GeenAfgeleideWerken 3.0 Nederland licentie van toepassing. <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/nl>

IN DIT NUMMER

Actueel

Erdogan exporteert dictatuur naar Nederland

4

Wim Daniëls

‘Verkiezingsprogramma’s? Ik val soms van de ene verbazing in de andere’

6

Nationaal ZorgFonds

Jan Slagter: ‘Dit sluit aan bij mijn overtuiging’

10

Trend

Waarom referenda terrein winnen

18

IMF-rapport

De winst was voor de banken, het risico voor de burgers

22

- 9 Apple: Computergigant op z'n smalst
- 12 Uitgelicht: Brand-meester
- 13 KLM: Staken met turbulentie
- 24 Eindelijk: Huis voor Klokkeluiders geopend
- 26 Zomeruniversiteit: ‘Pessimistische socialist is rijp voor psychiater’
- 28 LinksVoor: Piet Koole kan heel Rotterdam overzien
- 29 Eric leest: Ik was een van hen

14, 15, 16, 17 Nieuws 30 Prikbord 31 Puzzel
32 Theo de buurtconciërge

COLUMN

Onze beweging blijft groeien

Onze beweging is aan het groeien. Anderen nemen niet alleen onze taal, niet alleen onze ideeën, maar zelfs onze oplossingen over.

De enorme steun voor het Nationaal ZorgFonds laat zien dat mensen niet alleen onze analyse maar ook onze oplossingen waarderen. FNV Zorg en Welzijn, 50Plus, Omroep Max en de ouderen binnen de PvdA hebben zich bij ons initiatief aangesloten. Dat waardeer ik enorm. Met deze verbreding komt een Nationaal Zorgfonds écht dichterbij.

Steun voor onze ideeën zie ik ook uit onverwachte hoek. Het IMF, dat zegt dat we moeten investeren in plaats van nog harder bezuinigen. De Nederlandsche Bank, die zegt dat de lonen omhoog moeten. En zelfs Koning Flex (Alexander Pechtold), die zegt dat er meer vaste banen moeten komen, ook al wil hij juist de ontslagbescherming verder afbreken en dus méér flexibiliseren.

Noem het wispelturig, noem het opportunisme: ik ben blij dat mensen en organisaties na jaren dwalen eindelijk het licht zien.

Wij gaan door op deze weg. Niet meebuigen met de waan van de dag, maar staan voor wie je bent en wat je wilt. Ik ben ervan overtuigd dat wij op 15 maart een heel mooie uitslag gaan neerzetten als we nóg meer samen met mensen optrekken. Voor het Nationaal ZorgFonds en tegen de marktwerking. Vóór goede pensioenen en tegen de pensioenroof. Vóór een nieuwe studiebeurs en tegen dat idiote leenstelsel.

Naast de steun die we krijgen zien we ook dat tegenstanders zich roeren. Dat is mooi, het laat zien dat we op de goede weg zijn. Wij staan klaar om de zorg van ons samen te maken, om jongeren te laten leren in plaats van te lenen en om te knokken voor hogere lonen. Gewoon omdat je van een normaal salaris je gezin moet kunnen onderhouden.

Emile Roemer
fractievoorzitter
SP

ANKERS UIT ANKARA

De politiek van de Turkse president heeft nu ook Nederland bereikt. Het gevolg is een gevaarlijke polarisatie in ons land. Maar vooralsnog laat Nederland zich gijzelen door Turkije, zegt Sadet Karabulut.

EEN ZWAAR OMSTREDEn vluchtelingendeal, een mislukte militaire coup, een massale arrestatiegolf, Turkse tanks die Noord-Syrië binnenrollen; de ontwikkelingen volgden elkaar de laatste tijd snel op. Inmiddels worden in Nederland kinderen van veronderstelde 'Gülen-scholen' gehaald, lopen de spanningen tussen Turkse Nederlanders op en publiceert Turkije een lijst met personen en organisaties die gelieerd zouden zijn aan de 'Gülen'-beweging. SP-Tweede Kamerlid Sadet Karabulut is helder: 'Intimidaties, bedreigingen en geweld horen niet thuis in Nederland. Daar

is niks Turks of Nederlands aan. Je blijft van elkaar af, klaar. Dus: slachtoffers moeten worden beschermd en de daders bestraft. Natuurlijk moeten misdadigers die een coup plegen worden vervolgd. Maar dan wel op basis van bewijs in plaats van een heksenjacht op mensen met andere politieke ideeën.'

Niettemin volgt ze de ontwikkelingen met grote zorg, zowel die in Turkije als hier. Al eerder nam ze afstand van de coup, maar Erdogan-sympathisant is ze zeker niet: 'Een militaire coup is nooit de oplossing voor conflicten in een land.' Tegelijkertijd hekelt

ze de 'dictatuur' van president Erdogan, die er onder meer toe leidde dat naar schatting 80.000 mensen mede op basis van politieke standpunten werden ontslagen of opgepakt en er van persvrijheid geen sprake meer lijkt te zijn. Karabulut: 'Turkije exporteert dat nu naar Nederland en dat is uiteraard onacceptabel. De Turkse regering trekt zich tot nu toe ook weinig aan van de oproepen van premier Rutte om te stoppen met het probleem ook naar Nederland te exporteren. Niet zo gek, want Nederland en de EU laten zich al langer gijzelen door Erdogan. Door de vluchtelingendeal met de EU (globaal:

In juli was Sadet Karabulut bij de demonstratie in Amsterdam tegen Turkse bombardementen op de eigen bevolking.

vluchtelingen opnemen in ruil voor toezeggingen omtrent toetreding tot de EU en visumvrij reizen –red.) verschaftte het land zich een soort legitimatie voor de autocratische politiek van Erdogan. Door deze vuile deal voelt Erdogan zich gesterkt nog meer macht naar zich toe te trekken, de Koerden en de oppositie te blijven onderdrukken en nu dus een soort tegencoup te plegen.'

Verlengstuk

Maar daarmee houdt het volgens Sadet Karabulut niet op. Een rol in het vraagstuk speelt volgens de SP'er ook de Nederlandse

'Slachtoffers moeten worden beschermd en de daders bestraft'

integratiepolitiek. Onlangs pleitte ze voor een hoorzitting om van een aantal Turks-Nederlandse organisaties te horen hoe zij de huidige spanningen denken te gaan bestrijden in plaats van nog meer olie op het vuur te gooien. 'Er zijn organisaties in ons land die een verlengstuk zijn van de Turkse politiek. Met die organisaties werkt de Nederlandse overheid al jaren samen. Dat moet stoppen. De regering zal de integratie zelf doeltreffend moeten oppakken in plaats van het aan zulke organisaties over te laten.' Op het spel staan volgens Sadet Karabulut waarden als democratie, samen leven en vrijheid. Integratiepolitiek moet de zelfbeschikking dienen en segregatie en discriminatie tegengaan, vindt ze. 'Denk eens aan Turks-Nederlandse kinderen die zien wat er nu allemaal gaande is. Als dat niet stopt zullen zij nooit het Nederlanderschap gaan opeisen en zich geroepen voelen om in Nederland sámen de problemen op te lossen waar onze hele maatschappij onder gebukt gaat. Maar als je een dictator als Erdogan de ruimte blijft geven, segregatie en discriminatie niet bestrijdt, raakt dat doel steeds verder uit zicht.'

Voor de SP'er is in elk geval duidelijk dat van toetreding van Turkije tot de EU geen sprake kan zijn. Dat geldt ook voor de genoemde visumliberalisatie. 'Onze regering moet de daad bij het woord voegen en juist inzetten op het steunen van de democratie in Turkije.' •

tekst Rob Janssen
foto Nynke Vissia

COLUMN

Panta Rhei

Alles stroomt, alles beweegt, alles verandert. De Griekse filosoof Heraclitus was de grondlegger van de gedachte dat niets bij hetzelfde blijft: panta rhei. Je zwemt niet 2 keer in dezelfde rivier. Want die rivier is door de stroming – en de strijd der elementen – iedere keer anders.

We zijn vaak geneigd te denken dat alles blijft zoals het is. Dat er nooit echt iets verandert. Niets is echter minder waar. Ooit leefden er dieren op aarde die al lang uitgestorven zijn, terwijl dat in de tijd waarin ze leefden volstrekt ondenkbaar was. Wij mensen evolueerden van aapachtigen naar de wezens die we nu zijn. Onder andere omdat we onze overlevingskracht uit onze sociale gemeenschap haalden.

In de tijd van de ridders en graven was het volstrekt ondenkbaar dat het boerenvolk ooit mee zou mogen denken over de inrichting van de samenleving. Laat staan dat mannen en vrouwen, ongeacht hun rijkdom, rechtstreeks mochten besluiten over de koers van hun land.

Als alles beweegt en alles verandert, en als dat allemaal voortvloeit uit een voortdurende strijd van ideeën en materie, dan kunnen wij daar veel hoop uit putten. Op de relatief korte termijn: Rutte zal een keer van het politieke toneel verdwijnen. De dominantie van het neoliberalisme van privatiseringen, zelfverrijking aan de top en de uitverkoop van de samenleving is eindig. En zelfs het genadeloze kapitalisme dat onze aarde vernietigt en waarin 62 rijkaards net zoveel rijkdom hebben als de helft van alle aardbewoners samen sterft op enig moment af.

Niet vanzelf. Niet automatisch. Niet als in een bioscoopstoel terwijl de film aan ons voorbij flitst. De motor achter de beweging is strijd. De strijd tussen de tegenstellingen. Tussen macht en machteloos. Tussen have's en have-nots.

Het is niet zoals het was en het zal niet zo zijn zoals het is.

Mooi! Laten wij de strijd voor verandering een extra zetje geven.

Ron Meyer
voorzitter SP

AUTEUR EN TAALKUNDIGE WIM DANIËLS

‘ALLEEN MET HELDERE TAAL BEREIK JE DE KIEZERS’

De tomaat? Onbegrijpelijk. ROOD? Wie verzint zoiets? Associatiekunstenaar Wim Daniëls neemt geen blad voor de mond. Maar dat hij de SP een warm hart toedraagt, staat buiten kijf. Bij de geboorte van zijn eerste kind bleef een SP-arts bij hem op de grond bleef slapen. Zorg en menselijke maat in de praktijk: ‘Kom daar tegenwoordig eens om.’

ZE KWAMEN ELKAAR al een paar keer tegen, in een radiostudio, bij Pauw en Witteman of in een zaaltje ergens in de provincie. Het klikt tussen de twee Brabanders. Emile Roemer en Wim Daniëls stonden beiden voor de klas, zijn het gewend om in het openbaar te spreken en delen de spreekwoordelijke Brabantse gemoedelijkheid. Tussen hun beider wiegen lag amper dertig kilometer. Wim is acht jaar ouder dan Emile. Op de Zomeruniversiteit interviewde de auteur de politicus. Een mooie gelegenheid voor de Tribune om vooraf met Wim Daniëls van gedachten te wisselen over het taalgebruik in de politiek.

Wim Daniëls is een jongensachtige verschijning met een ongedwongen manier van doen. Hij schudt iedereen die in zijn blikveld verschijnt de hand. ‘Hallo, Wim Daniëls.’ Natuurlijk heeft hij tijd voor een gesprek. De barbecue kan wel even wachten: ‘Ik heb net

een bak yoghurt op.’ Wim, woonachtig in Eindhoven, speelt een thuiswedstrijd. Tegen de verslaggever: ‘Ik zie daar Dick Nanninga op jouw T-shirt. Jij moet een supporter van Roda JC zijn.’ En hopt, twee mannen van middelbare leeftijd raken aan de praat over voetbal. Wim gaat wel eens met een bevriende arts mee naar PSV, maar nog liever bezoekt hij wedstrijden van Helmond Sport. ‘Om naar de supporters te luisteren.’ Met zijn imposante oeuvre mag je hem gerust de Man van Taal noemen: een knipoog naar de Man van Staal, een van oorsprong Engelse strip, populair in de jaren zestig van de vorige eeuw. Wim heeft ze ook gelezen. ‘Weet jij nog hoe hij heette?’ ‘Archie.’ ‘En zijn kleur?’ ‘Ik moet passen.’ ‘Geel.’ Taalvirtuoos Wim Daniëls kan van de hak op de tak springen zonder te verdwalen in zijn betoog. Hoeveel zijpaden hij ook bewandelt, hij raakt het spoor nooit bijster. Al relati-

veert hij die gave wel: ‘Als je spreekt, vlieg je sneller uit de bocht. Dat geldt zeker ook voor mij. Als je schrijft, kun je langer nadenken; de juiste woorden zoeken en vinden en helder verwoorden wat je bedoelt. Helaas vind ik dat lang niet altijd terug in de verkiezingsprogramma’s. Ik lees ze grondig door en val soms van de ene in de andere verbazing.’

› Ook bij de SP?

‘Zeker weten. Dan staat er: wij gaan het waterprobleem bij de bron aanpakken. Als je naar de bron van de Rijn wilt, moet je wel naar Zwitserland. Of deze: wij komen met een offensief om ervoor te zorgen dat mensen niet meer ziek worden. Wat gebeurt er als de SP onverhoopt niet in de regering komt? Gaan de mensen dan dood? Let wel, de SP is niet de enige partij met dit soort merkwaardige formuleringen. Is er dan niemand die alle teksten nauwgezet redigeert?’

Een politieke partij moet zorgvuldig zijn en geen flauwekul verkopen.

Politiek kan knap ingewikkeld zijn, maar iedereen moet het snappen, dus besteed veel meer aandacht aan vorm en presentatie. Verwoord standpunten helder en toegankelijk. Wie dat nalaat, bereikt zijn kiezers niet. Ook de SP kan hierin het nodige verbeteren. De partij hecht kennelijk niet veel waarde aan de vorm en dat is juist zo jammer als de boodschap die je wilt overbrengen positief is. Ik vind dat echt zonde. Hoe goed de argumentatie ook is, zonder begrijpelijke taal bereik je de mensen niet.'

› **En de onliners van Wilders dan, die snapt iedereen...?**

'Ik ben er niet kapot van en bovendien heb ik Wilders nog nooit op steekhoudende argumenten kunnen betrappen. Een verkiezingsprogramma moet je zo

opstellen dat een leek het snapt. Daarbij moet een partij ook keuzes durven maken. Op de website van de SP kom ik 22 thema's tegen. Stuk voor stuk overtuigend uitgewerkt, maar het is gewoon te veel voor de gemiddelde kiezer om te behappen. Vijf, zes hoofditemen, daar moet je het bij laten als je wilt uitleggen waar de partij voor staat en naartoe wil. Vorm en beeldvorming zijn essentieel. Hoe is het toch mogelijk dat andere partijen maar blijven roepen dat de SP zichzelf buitenspel zet en dat de SP onvoldoende aantoont dat dit al lang niet meer het geval is? 'Stem tegen, stem SP' is achterhaald, de partij doet volop mee in gemeenten en provincies. De SP slaagt er maar niet in dat imago van zich af te schudden. Er zijn genoeg nieuwe kansen voor de SP om de boodschap klip en klaar voor het voetlicht te brengen. Het is een kwestie van de juiste woorden kiezen en die vaardigheid

kun je trainen. Een politicus moet eenvoudig durven zijn.'

› **Emile Roemer stelt zich nou niet bepaald als een intellectueel op, hij staat toch dicht bij de kiezers?**

'Oh zeker, ik heb grote bewondering voor hem. Hij werkt keihard en neemt zijn taak zeer serieus. Hoe doet een jongen uit Sambeek met een gezin dat? Niets is hem te veel. Ik herinner me een bijeenkomst in Sint Anthonis, ik zeg Sint Anthonis! Komt hij, op wat een verdiende vrije avond had kunnen zijn, toch om te spreken met tien, vijftien bezoekers. Emile is oprecht geïnteresseerd. Ik heb hem weleens meegemaakt in het radioprogramma Spijkers met Koppen. Andere politici en gasten houden hun praatje en hupsakee, ze zijn er alweer vandoor. Ze vliegen zo vanachter de interviewtafel naar buiten, druk als ze zijn in hun eigen

‘Ik heb Wilders nog nooit op steekhoudende argumenten kunnen betrappen’

wereldje. Emile is niet zo, hij blijft tot het einde zitten.

Hij spreekt, ook in het debat, de taal van ‘gewone mensen’. Hij blijft heel dicht bij zichzelf en speelt geen rol. Debatteren vereist flexibiliteit, zeker in verkiezingstijd. Je moet niet achteraf denken ‘dat had ik moeten zeggen’, maar het meteen doen. Dat valt niet altijd mee, maar het is wel nodig. Je kunt ook overdrijven. Zo flexibel als Rutte het ogenschijnlijk doet, is weer te veel van het goede. Die man lacht werkelijk alles weg, alsof hij immuun is voor kritiek. Daar prikken de mensen doorheen.

Dat Emile het treffend kan vertellen, lijdt geen twijfel. Ik heb zijn boek, *Het kan Wel*, met veel plezier gelezen en het hoofdstuk over zijn vader is ronduit ontroerend. Hoe jammer is het dan dat het zo goedkoop is uitgegeven. Vergelijk dat eens met Femke Halsema’s *Pluche*. Even los van de inhoud, dat ziet er gelikt uit. Zo’n presentatie verdiende het boek van Emile ook. Weer een kwestie van vorm en inhoud. Prima inhoud, beroerde vorm.

Nog zoiets, de jongerenbeweging van de SP heet ROOD. Ik wil niet al te zuur overkomen, maar wie verzint zoiets? En de tomaat. Oké, daarover kun je van mening verschillen, het is een bekend logo, maar mij ontgaat de symboliek. Al weet je in elk geval wel meteen: dat is de SP! Maar ROOD, nee, dat zou wat mij betreft anders kunnen. Daar kun je belangstellende jongeren mee afstoten, omdat het met het communisme wordt geassocieerd. Meteen een andere naam verzinnen, zou ik zeggen.’

› Ben je zelf, eh, rood?

‘Je vraagt wat ik heb met de SP. Als de SP mij uitnodigt voor een lezing of, zoals straks, een interview met Emile Roemer kom ik meteen. Waarom? De geboorte van mijn beide kinderen werd begeleid door een SP-arts in Nijmegen. Bij de eerste kwam de bevalling maar niet op gang, dus toen is die man maar bij ons blijven slapen. Op de grond. Kom daar tegenwoordig eens om.’

› Over geboorte gesproken, je bent bezig met een boek over de baarmoeder. Wat weet een schrijver daar nou van?

‘Helemaal niks. Een gynaecoloog van het Catharina Ziekenhuis in Eindhoven wilde een boek maken over de baarmoeder, maar hij kan niet schrijven. Hij vroeg mij dat voor hem te doen. Een prachtige opdracht. Ik voer talloze gesprekken met hem, maak notities en ga aan de slag. Ik moest hem vanaf het begin heel vaak in de rede vallen, ik was na een minuut al de draad kwijt, zo ingewikkeld als ik het vond. Ik bleef maar doorvragen, ik dwong hem terug naar de kern, net zolang totdat ik doorhad hoe de eisprong werkt. Waarom de eierstok de eierstok wordt genoemd, wist hij trouwens niet. Stok betekent in dit geval voorraad – zoals in de stock exchange, waar aandelen op voorraad liggen. Zo is het ook met de eitjes in de baarmoeder. Ik schrijf dat boek over de baarmoeder zo dat het niet alleen informatief is, maar ook aangenaam om te lezen en door iedereen te doorgronden. Dat probeer ik met alles wat ik op schrift stel te doen. In ‘De taal achterna’ leg ik uit hoe onze taal zich heeft ontwikkeld. Als ik wil dat mijn boeken worden gelezen, en dat wil ik, moet ik me voortdurend afvragen of de lezer het zal snappen. Politici moeten, als ze gehoord willen worden, hetzelfde doen. Alles draait om helderheid.

Kijk naar het Nationaal ZorgFonds, dat door de SP uitstekend wordt gepresenteerd en toegankelijk onder woorden is gebracht. Die aanpak vertaalt zich meteen in de respons: meer dan 100.000 aanmeldingen. Daar ben ik blij mee, want ik kan me helemaal vinden in de inhoud. Nu ik erover nadenk: de tomaat schittert in het informatiemateriaal door afwezigheid. Waarom? Dat zal ik eens aan Emile vragen.’

Emile Roemer daarover, later die dag: ‘De SP vindt het Nationaal ZorgFonds zo belangrijk dat we er een zo breed mogelijke beweging van willen maken. Iedereen, van huisartsen tot zorgverleners, van specialisten tot

KRACHTTOER VOOR WIM DANIËLS

Wim Daniëls (Aarle-Rixtel, 1954) schreef een kast vol boeken over de meest uiteenlopende onderwerpen, zowel voor kinderen als voor volwassenen. Taal, onze taal, speelt daarin altijd de hoofdrol. Daniëls is de meester van het associëren. Dat blijkt ook keer op keer in het theater, tijdens voordrachten, op radio en televisie, in columns en op de sociale media. Zijn taalvaardigheden zet de (overigens niet in die plaats geboren) Helmonder van het Jaar 2015 in als auteur, acteur, cabaretier, commentator, presentator en adviseur. Zijn droogkomische optredens, in welke hoedanigheid dan ook, gaan er bij het publiek in als zoete koek... Eh nee, sorry, dat moet zijn: gaan erin als koek. Zoete koek gebruik je in ‘iets voor zoete koek slikken’ – en dat is wel het laatste wat Wim Daniëls doet. In het najaar gaat hij weer de theaters in voor een reprise van zijn show *Associëren*. Tot en met december speelt Daniëls 53 voorstellingen, voorwaar een krachtproef, nee, krachttoer. In goed Frans: een *tour de force*. Aanstekelijk, dat associëren.

patiëntenverenigingen, moet zich erbij aansluiten.’

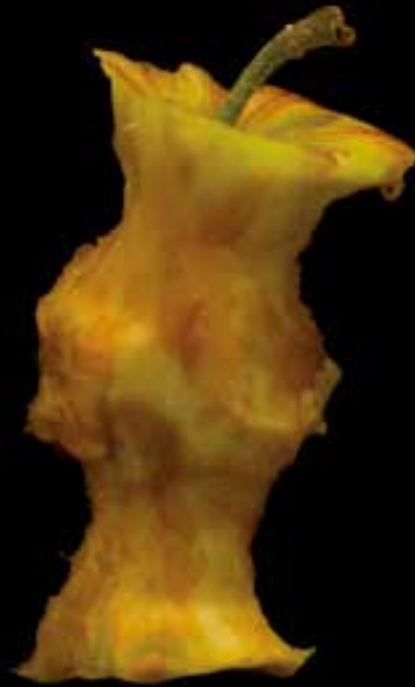
Wim Daniëls: ‘Maar je mag toch wel laten weten dat het een SP-plan is?’

Emile: ‘Zonder dat wij er letterlijk een stempel op drukken, weten de mensen dat toch wel. Dit is waar de SP voor staat.’ Daar is geen woord Frans bij. ●

tekst Robin Bruinsma
foto's Nils Müller

iGraai

0,005 procent van de winst. Zo weinig hoefde Apple in 2014 te betalen aan belasting in Ierland. Afsproken met de Ierse belastingdienst. Kleine zelfstandigen betalen in Ierland 12,5 procent – toch al het laagste tarief in de Europese Unie. Staatssteun, zegt de Europese Unie nu over het belastingvoordeel voor de rijke computer- en smartphonegigant. Soms is de appel zelf het Rupsje Nooitgenoeg.

Nationaal
ZorgFonds

BENT U AL ÉÉN VAN DE 120.000?

Het maatschappelijk debat barst stap voor stap los. De vraag is: moet er een Nationaal ZorgFonds zonder eigen risico komen. De SP zegt zonder twijfel 'ja'. Steeds meer organisaties ook: vakbond FNV Zorg en Welzijn, partij 50plus, omroep MAX, Senioren-belangenvereniging KBO-Brabant, het Ouderen Netwerk PvdA en het einde is nog lang niet in zicht.

De vraag is nu: heeft u zelf het Nationaal ZorgFonds zonder eigen risico al gesteund? Nee? Ga dan snel naar www.nationaalzorgfonds.nl en sluit u aan bij de groeiende beweging voor een sociaal zorgstelsel.

JAN SLAGTER VAN OMROEP MAX:

'NATIONAAL ZORGFONDS BITTERE NOODZAAK'

Voor Jan Slagter is het niet de vraag óf het Nationaal ZorgFonds er moet komen, maar wanneer.

JAN SLAGTER, directeur van omroep MAX, is een enthousiast voorstander van het plan om een Nationaal ZorgFonds zonder eigen risico in te voeren. Niet alleen ouderen met een beperkt inkomen worstelen met financiële problemen, ook jongere generaties zijn niet of nauwelijks in staat het eigen risico op te hoesten, benadrukt Slagter. 'De kaalslag in de zorgsector treft brede lagen van de bevolking, al is het bij ouderen nóg nijpender. Zij moeten immers vaker een beroep doen op medische en verpleegkundige hulp.'

42.000, NEE 100.000, WACHT, 120.000...

Trots meldden we in de vorige Tribune dat de tussenstand van het aantal steunbetuigingen meer dan 42.000 mensen bedroeg. De teller staat inmiddels op... 120.000! Sinds de aftrap op 1 mei komen er duizend steunbetuigingen per dag binnen. Een op de drie steunbetuigers vraagt een actiepakket aan, waarmee zij zelf weer nóg meer vrienden van het Nationaal ZorgFonds kunnen werven. Het einde is dus nog lang niet in zicht.

In de tussentijd is dus de mijlpaal van de eerste 100.000 steunbetuigingen gepasseerd. De honderdduizendste vriend, Joost Heuvelink, kreeg bezoek van ZorgFonds-activist Cobie Groenendijk die hem een taart overhandigde om deze mijlpaal te vieren. Uiteraard wilde hij de taart delen. (foto)

Ik ontvang voortdurend brieven van mensen die ten einde raad zijn, zo weinig mogelijk naar de dokter gaan en geen medicijnen kopen. Dit is ongepast, zeker in een welvarende samenleving. De tweedeling blijft oprukken, terwijl iedere burger, ongeacht zijn status en positie, recht heeft op dezelfde voorzieningen.'

'En het kán, het is allemaal doorgerekend'

Wat Jan Slagter betreft, wordt de instelling van een Nationaal ZorgFonds inzet van de verkiezingen. 'Het kabinet laat de inwoners van ons land aan hun lot over, de marktwerking is heilig verklaard, elke waarde wordt in geld uitgedrukt. Van de VVD kun je zo'n grondhouding verwachten, maar dat de PvdA daar voortdurend in meegaat, vind ik onbegrijpelijk.'

Een Nationaal ZorgFonds is volgens Slagter geen luxe, maar bittere noodzaak. 'En het kan, hè. Het is allemaal doorgerekend. Wij moeten beseffen dat gezondheid niet te koop is. Emile Roemer zei het treffend: "Niemand kiest ervoor om ziek te worden." Een maatschappij kan niet fatsoenlijk functioneren zonder solidariteit. Ouderen hebben hun hele leven gewerkt, bouwden een pensioen op en zien nu die verwachte zekerheid langzaam maar zeker verdampen. Mensen met alleen een AOW of een bescheiden pensioentje moeten de eindjes aan

elkaar knopen en zijn afhankelijk geworden van politici en beleidsmakers.'

'Tweedeling is funest'

Mocht het onverhoopt nodig zijn dan wordt de actieman in Jan Slagter wakker. Hij roept de FNV-campagne Red de Zorg in herinnering (een miljoen handtekeningen) en zal er opnieuw bij zijn op het Malieveld als het fout dreigt te gaan met het Nationaal ZorgFonds. Slagter gaat niet lijdzaam afwachten.

Slagter: 'Leg mij nou eens uit waarom ik met mijn prima inkomen bijna dezelfde zorgpremie betaal als iemand die elke euro drie keer om moet draaien. Als de premie weer eens wordt verhoogd, raakt mij dat niet – maar daar gaat het niet om. Ik luister naar de mensen die in een minder luxe positie verkeren en denk keer op keer: we zouden moeten betalen naar draagkracht, zorg is geen commercieel product. Wij moeten bereid zijn te delen en naar elkaar om te kijken. Het Nationaal ZorgFonds past voor mij in die filosofie, sluit aan bij mijn overtuiging dat een tweedeling, al helemaal op de huidige schaal, funest is voor een solidaire samenleving. Oud, jong en alles en iedereen daartussenin, wij moeten het samen doen en dus ook voor elkaar opkomen.' ●

tekst Robin Bruinsma en Diederik Olders
foto's Nynke Vissia

stilt Buitenhof

MET VERVE

'De zorgverschillen in Nederland zijn een groot probleem. Mensen met een laag inkomen leven gemiddeld 7 jaar korter.' Aan het woord is Cobie Groenendijk, psychiater en psychoanalytisch psychotherapeut. Op 28 augustus verdedigde zij bij het tv-programma Buitenhof tegenover interviewer Paul Witteman het Nationaal ZorgFonds. Met verve. De reacties waren lovend; zo twitterde voormalig D66-politicus Jan Terlouw: 'Wat een uitstekende verdediging van een ander zorgstelsel door Cobie Groenendijk in Buitenhof. Weg met de marktwerking in die sector.' Nu maar hopen dat zijn D66-vrienden nog een beetje naar hem luisteren. Aan Groenendijk zal het niet liggen: 'Denk nooit licht over je idealen. Dit is een grote beweging en deze wordt nog veel groter.'

Kijk het hier terug, vanaf minuut 42:
sp.nl/Z4C

RAAK!

Dag en nacht klaarstaan om anderen te redden, met gevaar voor eigen leven. Brandweerwerk is zwaar, merken veel mensen die het deze zomer zelf uitprobeerden. In het hele land hebben brandweermensen zo aandacht gevraagd voor hun strijd voor een fatsoenlijke cao en een goede pensioenregeling. Ze gaven voorlichting, verrichtten vrijwilligerswerk en stalden testbanen uit op markten, pleinen en kermissen. Raak! Want de steun voor hun strijd groeit, onder jong en oud.

foto Danielle van Essen

KLM^e

Terreurdreiging en vakantiedrukke: daarmee motiveerde de rechter afgelopen zomer een stakingsverbod voor het grondpersoneel van KLM. Opmerkelijk.

HET OORDEEL ZORGDE voor de nodige ophef; staken is immers een recht van werknemers. Vakbond FNV ging snel in hoger beroep maar het gerechtshof hield vast aan het verbod, omdat stakingen het vliegverkeer ernstig zouden ontwrichten en de gevolgen onevenredig groot zouden zijn. Dus: geen stakingen of werkonderbrekingen tot 5 september.

‘Het is een unicum dat de financiële schade is meegewogen in het vonnis’, zegt Mariëtte van Dijk van FNV Luchtvaart enkele dagen na de uitspraak. ‘Het vonnis houdt rekening met het feit dat stakingen op dat moment – midden in de zomer dus – meer geld zouden kosten. Maar zeker voor KLM houdt de drukte ook na 5 september aan. KLM is namelijk geen chartermaatschappij die het met name in de zomermaanden druk heeft.’ En de veiligheid dan? Van Dijk: ‘Veiligheid is voor ons uiteraard ook heel belangrijk. Als er sprake is van een tijdelijke verhoging van de veiligheidsmaatregelen op Schiphol vanwege terreurdreiging, dan gaan wij op zo’n moment natuurlijk niet staken als dat de veiligheid in gevaar brengt. Bovendien: voordat er overgegaan wordt tot stakingen

vindt er altijd een technisch veiligheidsoverleg plaats.’

Een stakingsverbod is in de regel enkel aan de orde wanneer acties van bijvoorbeeld politie of brandweer ‘maatschappelijk ontwrichtend’ kunnen zijn. Wat dit vonnis in feite alleen maar opmerkelijker maakt. Hoe uniek of onbegrijpelijk het oordeel ook is, Mariëtte van Dijk vindt het vooral ‘jammer’: ‘Dit conflict speelt nú en we willen het dan ook graag nú oplossen’.

Kaasschaaf

Maar waaruit bestaat dat conflict precies? Eerder dit jaar presenteerde KLM voorstellen voor een nieuwe cao, die de FNV flink de kast opjoegen. Minder vrije dagen, geen loonsverhoging en meer uitzendkrachten bijvoorbeeld. Enkel verslechtingen voor het grondpersoneel, vond de bond en verwees het voorstel naar de prullenbak. Na twaalf onderhandelingsrondes lukte het niet om tot een akkoord te komen en nadat KLM een ultimatum van de bond had afgewezen, wilde het grondpersoneel een werkonderbreking van anderhalf uur houden bij de bagageafhandeling. Dat werd echter ver-

boden, waarna het personeel bij wijze van actie ‘strikt volgens de regels’ ging werken. Bizar trouwens: actievoeren door je aan de regels te houden. Het feit dat KLM op die tijdstippen uitzendkrachten inzette, maakte de werkdruk van het reguliere personeel op niet mis te verstane wijze zichtbaar.

Mariëtte van Dijk: ‘Misschien denken sommige mensen: “Waar heeft dat grondpersoneel het over? Wat minder verlofdagen, of die één procent loonsverhoging een jaar later.” Ik wil benadrukken dat al jaren de kaasschaaf over de arbeidsvoorwaarden gaat. Telkens weer een klein beetje versobering, dat is de strategie. Wat hou je dan op het eind nog over? Wij verzetten ons tegen deze *race to the bottom*. Dat is het signaal dat wij willen afgeven aan KLM.’ Maar hoe moet de luchtvaartmaatschappij dan blijven concurreren? ‘Tegen Ryanair, dat met Ierse arbeidsvoorwaarden werkt, of tegen Emirates, dat met oliegelden gefinancierd wordt, valt niet te concurreren. Sinds 2012 zit het KLM-grondpersoneel op de nullijn. Ook wordt met hetzelfde aantal mensen 45 procent meer aan passagiers en bagage afgehandeld sinds 2012. De werkdruk is dus enorm gestegen. In plaats van telkens de kaasschaaf te hanteren willen wij mét KLM strijden voor een gelijk speelveld in de luchtvaart.’

Eind mei werd bekend, dat KLM-topman Peter Elbers een bonus van 373.000 euro had gekregen. Bovenop zijn jaarsalaris van 450.000 euro. ●

tekst Rob Janssen

foto Marco van Middelkoop / Hollandse Hoogte©

> 'VAN BOBO'S NAAR BRABO'S'

De Brabantse SP heeft zich tijdens de verkiezingscampagne sterk gemaakt voor de belangen van gehandicapte sporters. SP-gedeputeerde Henri Swinkels (foto) is het gelukt om deze verkiezingsbelofte om te zetten in beleid. 'We richten ons minder op grote evenementen en meer op de mensen die een drempel ervaren om te gaan sporten.'

> Er is echt sprake van een ommezwaai?

'Bij sportevenementen gaat het vaak om groot, groter, grootst. Ik wil sport van de bobo's naar de Brabo's brengen. We maken nu de draai naar de groepen in de samenleving die onze hulp en steun het hardst nodig hebben. Door juist kleinschalige sportevenementen meer aandacht te geven kun je mensen inspireren om die sport ook te gaan beoefenen.'

> Kun je daar een voorbeeld van geven?

'We kijken nu steeds hoe we op een creatieve manier nieuwe mensen kunnen betrekken bij een sportevenement. Bij wielervedstrijden worden nu ook tours georganiseerd voor handbikes en gewone fietsen. En bij het uitzwaaien van onze

foto: Suzanne van de Kerck

olympische en paralympische sporters hebben we bijvoorbeeld ook de vrijwilligers die van doorslaggevend belang waren voor hun succes in het zonnetje gezet.'

> Waarom is het belangrijk dat de provincie zich daarvoor inzet?

'Omdat met name gehandicaptensport wel over de gemeentegrenzen heen georgani-

seerd moet worden. Je hebt gewoon een grotere schaal nodig om een groep bij elkaar te krijgen om een teamsport mee te kunnen beoefenen. Daardoor is de drempel om te gaan sporten nog eens extra hoog omdat er met de afstand ook veel extra kosten bijkomen. Verstandelijk gehandicapten kunnen vaak nog wel terecht bij lokale sportclubs, maar bij fysieke handicaps is dat toch een stuk moeilijker.'

> Die problemen worden nu echt opgelost?

'Ja, we zijn nu bijvoorbeeld fitnesscentra aan het benaderen om ervoor te zorgen dat het voor iedereen mogelijk wordt om dicht bij huis laagdrempelig te kunnen sporten. Je ziet dat het stimuleren van gehandicaptensport door veel van de Brabantse gemeenten nu al echt enthousiast wordt opgepakt. We betrekken er zoveel mogelijk partners bij, maar als er extra geld nodig is, blijven we als provincie niet onpartijdig. Dan gaat het bijvoorbeeld om evenementen waaraan zowel valide als minder valide sporters kunnen deelnemen, of technische aanpassingen om reguliere sporten beter toegankelijk te maken voor gehandicapte sporters.'

> AANVALLENDE LIJST MET ERVARING EN NIEUW ELAN

De concept-kandidatenlijst voor de Tweede Kamerverkiezingen van 15 maart 2017 is bekend. De SP-lijst wordt aangevoerd door Emile Roemer. Hij werd op de partijraad van juni al tot lijsttrekker gekozen.

Trots

SP-leider Emile Roemer is trots op deze nieuwe lijst te mogen aanvoeren: 'Een prachtige mix van ervaring en nieuw talent. Een team dat wil aanvallen. Dat door het vuur zal gaan voor een Nationaal Zorg-Fonds, voor het afschaffen van het eigen risico en voor een veel beter Nederland.'

Nieuwkomers

Lilian Marijnissen is de eerste nieuwkomer, zij staat op plaats drie. Marijnissen (31) is sinds 2003 raadslid voor de SP in Oss en leidde succesvolle acties van tienduizenden mensen in onder meer de zorg. Andere hoge nieuwkomer op de lijst is Sandra Beckerman, hét SP-gezicht van Groningen. Onder haar aanvoering is de SP de grootste partij geworden in de provincie Groningen. Beckerman is archeoloog en bekend geworden door de talloze acties die zij in Groningen heeft opgezet voor

meer en betere compensatie voor de gaswinning.

Top tien

Renske Leijten staat opnieuw op nummer twee. Ronald van Raak, Sadet Karabulut en Michiel van Nispen zijn andere bekende gezichten in de top tien van de lijst. Nieuw in de top tien zijn Peter Kwint (raadslid Amsterdam), Bart van Kent (SP-fractievoorzitter in de gemeente Den Haag) en Cem Lacin, Rotterdammer en vakbondsmann.

Congres

De komende maanden wordt de concept-lijst besproken in de afdelingen en kunnen wijzigingsvoorstellen worden ingediend. De definitieve lijst wordt op het SP-congres van 14 januari 2017 vastgesteld. Dit is de top 25 van de concept-kandidatenlijst.

Kijk voor meer informatie over de kandidaten en de lijst op: sp.nl/Z4j

foto: Radim Mazanek©

> SP BREDA HANGT VUILE WAS BUITEN BIJ THEBE

'Ruim twee ton salaris is een hoop poen, daar kun je veel wasjes voor doen!' Dat was te lezen op een van de lakens die SP Breda heeft opgehangen aan de poort bij 'De Witte Villa': het kantoor van zorginstelling Thebe. Aanleiding om de vuile was buiten te hangen is dat bewoners van verzorgingshuizen van Thebe zelf moeten gaan betalen voor het wassen van hun beddengoed. Opvallend genoeg is er bij Thebe wel geld om de eigen bestuurders ruim boven de norm betalen, stelde de SP. Inmiddels is er een succesje te melden: Thebe maakt een pot van 100.000 euro om dit soort kosten voor armlastige ouderen te vergoeden.

sp.nl/Z4H

IN MEMORIAM

GERRIT SAARLOOS (1932-2016)

foto: Archief Dagblad van het Noorden©

Op 12 juli is politiek tekenaar Gerrit Saarloos overleden in zijn woonplaats Emmen. Jaar in jaar uit voorzag hij de SP van tijdloze cartoons, ook voor de Tribune. Gerrit is 84 geworden.

Herman Beekers werkte in zijn tijd als hoofdredacteur van de Tribune veel met Saarloos samen: 'Het maakte niet uit wat we Gerrit vroegen, hij wist altijd een treffende cartoon te maken die voor een heel breed publiek begrijpelijk was. Toen we als partij voor het eerst een website maakten, namen de cartoons van Saarloos

een prominente plek in. Als je op zijn naam googlet, kom je allerlei cartoons tegen die ook nu vaak nog opvallend actueel zijn. En hij heeft het eerste boek van Jan Marijnissen geïllustreerd: Samenleven kan je niet alleen.' Beekers typeert hem als een 'lekker eigenwijze Drent', die zich mateloos kon ergeren aan politici en beleid. 'Als Gerrit zich echt liep op te vreten over iets of iemand, stuurde hij ook weleens ongevraagd zo'n prachtige spotprent van Oost-Indische inkt. Hij is vast zo oud geworden omdat hij zich op deze manier heel goed kon afreageren.'

> 'VERBOD WINSTUITKERING ZORGVERZEKERAARS'

SP, CDA en PvdA hebben een gezamenlijke initiatiefwet ingediend om zorgverzekeraars te verbieden winst uit te keren. Volgens de drie partijen is het ongewenst als zorgpremies terecht komen buiten de zorg. Zorggeld dat 'overblijft' moet volgens hen besteed worden aan betere zorg of lagere premies. Zo ondervang je het risico dat

aandeelhouders het financiële resultaat van de organisatie plaatsen boven het belang van een goed functionerend zorgstelsel. De Kamer steunde eerder al een SP-initiatief om winstuitkering voorgoed te verbieden, maar de minister heeft dit toen maar tot 2018 vastgelegd. Dit wetsvoorstel beoogt het ook na 2018 te regelen.

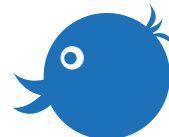
> WOORD EN DAAD

Samenstelling Tweede Kamer 2016	Afgekort	Zetels	Score
Volkspartij voor Vrijheid en Democratie	VVD	40	👍👍👍👍👍👍
Partij van de Arbeid - PvdA	PvdA	36	👍👍👍👍👍👍
Socialistische Partij	SP	15	👍👍👍👍👍👍
Christen Democratisch Appiel	CDA	13	👍👍👍👍👍👍

Met als motto 'Resultaten uit het verleden zeggen meer dan beloftes voor de toekomst!' heeft de Brabantse afdeling van seniorenorganisatie KBO de wetten en maatregelen met de meeste impact voor ouderen en het stemgedrag daarover in de Tweede Kamer geanalyseerd.

🐭 Zie voor de volledige analyse goo.gl/9w0WRL

DAT JE 'T WEEET

Peter Kwint, @peterkwint
26 juli 2016

Epische actiefoto van metal-DJ @emileroemer op de @zwartecross dit weekend.

SP-TWEDE KAMERLID Michiel van Nispen wil dat het **schoolzwemmen** weer ingevoerd wordt. Volgens de Reddingsbrigade Nederland kunnen steeds minder kinderen zich redden in het water.

🐭 sp.nl/Z4D

DANKIJZ PVDA, GROENLINKS, SP EN PARTIJ VAN DE OUDEREN mag de gemeente Amsterdam bij aanbestedingen alleen nog diensten afnemen bij bedrijven die 18-plussers een **volwaardig loon** betalen.

🐭 sp.nl/Z4z

DOE MEE! SP-Tweede Kamerleden Renske Leijten en Henk van Gerven willen van verpleegkundigen in ziekenhuizen horen hoe zij de gevolgen van **marktwerking en concurrentie** ervaren.

🐭 sp.nl/Z4K

OP INITIATIEF VAN SP EN GROENLINKS roept de Eerste Kamer de regering op voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba een sociaal minimum vast te stellen, gebaseerd op kosten van **noodzakelijk levensonderhoud**.

🐭 sp.nl/Z4r

> 'OUDERENZORG EINDELIJK EENS GOED ORGANISEREN'

'Veel Kamerleden zijn zich rotgeschrokken toen bekend werd dat bij tientallen verpleeghuizen de veiligheid en kwaliteit niet op orde is', blikt SP-Tweede Kamerlid Renske Leijten hoofdschuddend terug op een van dé nieuwsberichten van deze zomer. 'Maar het kan toch geen verrassing zijn voor ze?'

'Negatieve spiraal'

Leijten ziet een trieste trend. 'Hoe groter de instelling, hoe hoger het salaris, hoe groter de afstand tot bewoners en personeel en hoe groter de problemen. Er ontstaat een negatieve spiraal van werkdruk, intimidatie en het vervangen van goede, vaste mensen door flexibele en tijdelijke krachten. Van Rijn (foto) wil dat slechte instellingen gesloten worden, maar bewoners en werknemers hebben niets aan dit soort misplaatste dreigementen. Zij schreeuwen

om actie van het kabinet om de zorg te verbeteren. Volgens de Inspectie voor de

Gezondheidszorg kan een op de drie zorginstellingen de steeds zwaardere en complexe zorg niet aan.'

Personeel

Op korte termijn moet volgens Leijten een noodfonds van 100 miljoen euro ingesteld worden om de acute problemen met onderbezetting op te lossen. 'Bij dat noodfonds kunnen zorgverleners in verpleeghuizen aankloppen als zij overbelast (dreigen te) raken door een tekort aan collega's op hun locatie. Het mes moet in overheid en bureaucratie, zodat zorggeld naar zorg gaat – en dus niet naar managers, leaseauto's of reclamefolders. Ook moet de bezettingsnorm, een SP-initiatief dat twee jaar geleden al gesteund is door de Kamer, er nu echt komen. Alleen als er genoeg vast en opgeleid personeel is kan er menselijke zorg worden verleend.'

> ASBESTREGELING: NEEM EEN VOORBEELD AAN LIMBURG

Over acht jaar moeten alle asbestdaken zijn vervangen. Voor particulieren is dat een enorme investering. Aangezien er nog een grote slag gemaakt moet worden, zet de SP zich er zowel op landelijk als op provinciaal niveau voor in. Op aandringen van SP-Tweede Kamerlid Eric Smaling wordt de regeling die bezitters van asbestdaken tegemoetkomt in de verwijderingskosten met 5 miljoen verhoogd. 'Het bedrag dat voor dit jaar beschikbaar zou worden gesteld was een druppel op de

gloeiende plaat. Ik ben blij dat de staatssecretaris heeft geluisterd naar de kritiek en het budget voor dit jaar nu heeft verruimd.' In Limburg worden de problemen met asbest nog voortvarender aangepakt. SP-gedeputeerde Daan Prevoo heeft daar 100 miljoen vrijgemaakt om asbestdaken te vervangen door daken met zonnepanelen. Aangezien zo het tempo fors versneld wordt en van de nood een deugd gemaakt wordt, wil Smaling dat de regering een voorbeeld neemt aan de lokale initiatieven.

Daan Prevoo

COLUMN

Dennis de Jong
SP-fractievoorzitter
Europees Parlement

DE EUROPESE UNIE MAAKT ZICH OP VOOR EEN FEESTJE

Je gelooft het niet, maar pal voor het zomerreces kreeg ik een uitnodiging voor een feestje, op 9 december, in Maastricht. Daar gaan onder meer de voorzitter van de Europese Commissie, Jean-Claude Juncker, bekend van de natte zoenen, en de voorzitter van de Eurogroep, onze olijke Jeroen Dijsselbloem, herdenken dat 25 jaar geleden het Verdrag van Maastricht werd ondertekend.

Dat verdrag was de aanloop naar de euro en legde gelijk even het marktdenken vast. De EU van munt en markt was geboren.

Als SP denken we die dag graag mee, maar dan wel op onze eigen manier, niet binnen maar buiten de vergaderzalen. We zullen dan laten zien hoe blij de Grieken, Spanjaarden, Portugezen en Ieren zijn met de euro en met alle bezuinigingen en privatiseringen die erdoorheen gedrukt zijn door Dijsselbloem en de zijnen. De honderdduizenden werklozen en mensen in armoede in Nederland kunnen hier trouwens ook van meepraten.

We zullen Juncker laten voelen hoe blij we zijn met de afbraak van de zorg, het onderwijs en het openbaar vervoer. En hoe heerlijk het is dat de marktwerking ervoor zorgt dat de uitbuiting van Oost-Europese werknemers hier en in andere West-Europese lidstaten nog steeds doorgaat. En we zullen namens de bankdirecteuren en de multinationals hulde brengen aan het feit dat zij hun zakken kunnen blijven vullen ten koste van ons allemaal.

Ik heb nu al zin in zo'n feestje, samen met al die SP'ers die nee zeggen tegen déze EU.

> ROOD VOOR ROZE

'Mensen die zijn thuisgebleven uit angst voor onveilige toestanden, hebben ongelijk gekregen. Mensen die meeliepen, lieten zien dat we ons niet laten kisten en dat we ons door niemand onze trots laten afpakken.' Dennis de Jong, SP-Europarlementslid, deed voor GaySite.nl verslag van de PrideWalk in Amsterdam eind juli.

De PrideWalk is volgens De Jong een prachtig moment om met nieuwe energie binnen en buiten het Europees Parlement te werken aan de rechten van lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, transgenders en intersekse (lhbti). 'Al jaren geleden richtten we in de SP het roze netwerk op, met als motto: Rood voor Roze. Roze Zaterdag werd in Amsterdam gecombineerd met EuroPride en leverde een feestelijke en trotse PrideWalk op. Samen met onder anderen ons Tweede Kamerlid Sadet Karabulut en de fractievoorzitter van de SP in de Amsterdamse gemeenteraad, Daniël Peters, liepen we

van het Vondelpark naar de Dam, met muziek en vooral mensen van alle kleuren van de regenboog. Het kan dus nog: laten zien wie je bent zonder wanklank. Laat deze PrideWalk het begin zijn van nieuw optimisme: over de lhbti-gemeenschap en over samen-leven in het algemeen.'

> SCHADEFONDS VOOR SLACHTOFFERS GIFSTOFFEN DEFENSIE

'Decennialang werkten defensiemedewerkers met kankerverwekkende stoffen. Inmiddels zijn velen van hen ernstig ziek geworden, maar hun klachten zijn nooit serieus genomen.' Deze slachtoffers verdienen volgens SP-Tweede Kamerlid Jasper van Dijk een eerlijke en rechtvaardige behandeling. In het SP-onderzoeksrapport 'Slachtoffers van giftige stoffen' komen deze mensen zelf aan het woord.

Doofpot

'Uit een enquête onder oud-medewerkers van Defensie blijkt dat meer dan 90 procent van de respondenten last heeft van gezondheidsklachten. Een eerste stap is een schadefonds om mensen te compenseren voor de schade die ze door hun werk hebben opgelopen,' vertelt Van Dijk. 'Talloze medewerkers van Defensie werkten de afgelopen decennia met het schoonmaakmiddel PX-10 en met chroomhoudende verf voor materieel. Beide middelen bevatten kankerverwekkende stoffen. Defensie was hiervan op de hoogte, maar nam nauwelijks beschermende maatregelen. Onder het personeel is veel onrust ontstaan.' Van Dijk stelt daarom voor om een parlementaire ondervraging te starten over het onderzoek naar PX-10. 'De slachtoffers hebben recht op duidelijkheid, want er staan nog veel vragen open. Het heeft veel weg van een doofpot.'

> KRITIEK OP VRIJHANDELSVERDRAGEN GROEIT

Naomi Klein en Anne-Marie Mineur.

De kans dat het rampzalige verdrag TTIP erdoor komt, is kleiner geworden. Duitsland, Frankrijk en Oostenrijk lijken TTIP dood te verklaren. Lijken, want het kan ook een zet zijn in aankomende verkiezingen. Hoe dan ook, met het mogelijk verdwijnen van TTIP is dat andere vrijhandelsverdrag nog niet van tafel: het CETA-verdrag met Canada. Dat is 'TTIP via de achterdeur', waarschuwt SP-Europarlementariër Anne-Marie Mineur. Zij was deze zomer in Canada en sprak met mensen over hun visie op CETA en hun ervaringen met NAFTA: een soortgelijk verdrag tussen Canada, de VS en Mexico.

Mineur: 'NAFTA heeft Canada honderdduizenden banen gekost en het had de

twijfelachtige eer om de meeste ISDS-zaken aan de broek te krijgen. Door het ISDS-systeem kunnen bedrijven staten aanklagen als die beslissingen nemen die hun winstverwachting bedreigen.'

Mineur ontmoette in Canada de bekende activiste en schrijfster Naomi Klein: 'Zij heeft een manifest voor een duurzame economie geschreven, en was het met me eens: met verdragen zoals NAFTA en CETA heeft dat manifest volstrekt geen kans van slagen.'

Schrijf alvast in je agenda: op 20 september is er in Brussel een demonstratie tegen TTIP en CETA (stopttip.be). Een maand later, 22 oktober, in Amsterdam.

> GRONINGSE HUURWONINGEN GERED

Doordat de huurders in verzet zijn gekomen, worden huurwoningen aan de Oosterhoogebrug in Groningen niet gesloopt voor de uitbreiding van het parkeerterrein van de Albert Heijn. Uit een rondgang door de buurt bleek dat 90 procent van de buurtbewoners de huurwoningen wil behouden. De huurders konden rekenen op steun van de Groningse SP, die het stadsbestuur heeft opgeroepen om de woningen niet te slopen.

ANALYSE

VOLKSRAADPLEGINGEN: VERSTERKING VAN DE DEMOCRATIE OF NIEUWE ZIEKTE?

Na de Brexit gaan in steeds meer Europese landen stemmen op voor referenda. Ook in Nederlandse gemeenten wordt in toenemende mate naar het middel van de directe democratie gegrepen. Biedt dat nieuwe kansen of is het een bedreigende ontwikkeling?

GROOT-BRITANNIË heeft gekozen voor 'isolationisme, nationalisme en achterlijkheid'. Referenda zijn derhalve 'een vorm van volksverlakkerij die aanzet tot leugen, bedrog en manipulatie' die wordt aangewakkerd door 'namaakjournalisten, neppolitici en pseudo-intellectuelen'. Zomaar een greep uit de krachttermen die socioloog/antropoloog dr. Ton Zwaan onlangs in een opinie-artikel in de Volkskrant bezigde. Het is duidelijk wat hij van de uitslag van het 'Brexit'-referendum vindt. Maar opvallend is de scheiding die hij aanbrengt tussen andersdenkende opiniemakers en eentje die kennelijk wél deugt: hijzelf.

Het is toch wat; de bevolking die via een referendum haar mening geeft. Dr. Zwaan verwoordt datgene wat ongetwijfeld in grote delen van de politiek-economische elite gedeeld wordt: schakel de invloed van de domme massa uit. Maar kijk je naar de ontwikkeling van de EU, dan lijkt juist het feit dat de zeggenschap van de Europese burgers meer en meer wordt uitgeschakeld debet aan de groeiende populariteit van referenda in datzelfde Europa. Het idee dat een keer in de vier of vijf jaar stemmen voor het nationaal parlement niet meer genoeg is, mondt uit in een overtuigende trap op de rem tijdens referenda. Is dat 'achterlijk'? Misschien helpt het om eens te kijken naar

de motieven van de Britten om in meerderheid voor de Brexit te stemmen. Schotland stemde duidelijk tegen de Brexit, evenals Noord-Ierland. Hetzelfde geldt voor Londen-City. Volgens deskundigen zien veel mensen in Noord-Ierland de EU als bondgenoot in het vredesproces. Voor de Schotten was de economische afhankelijkheid van de EU een belangrijk argument. Maar in de traditionele Labour-gedomineerde gebieden zoals het Engelse platteland en in Wales sloeg de balans de andere kant op; daar woog de Brusselse invloed op het nationale beleid het zwaarst. Hoe uiteenlopend de argumenten ook zijn en wat je er ook van vindt; ze leggen iets interessants bloot: het merendeel van de Britten heeft tijdens het referendum aangegeven dat hun zorgen en problemen van een andere aard zijn dan die van de elite in de Londense City. De voorspelde onrust op de financiële markten, de waardedaling van het Britse pond en de leegloop van het financiële centrum van Londen wogen voor de meeste Britten minder zwaar dan hun gevoel en overtuiging dat de politiek hun zorgen niet serieus neemt.

Klojo's

Een en ander betekent feitelijk dat het Britse én het Europese politieke establishment verder van de bevolking volk verwijderd is dan ooit. In de paniek die uitbrak na het referen-

dum bleek dat eens te meer, toen er geluiden opdoken dat de meerderheid van 52 procent waarmee de Britten voor de Brexit stemden 'eigenlijk' te klein was. En daarbovenop de suggestie dat die meerderheid vooral bestond uit een stelletje opportunistische klojo's aan wie je de toekomst van Europa niet zou kunnen overlaten.

Alexander Pechtold van D66 verwoordde het in de Kamer zo: 'Het "LEAVE"-kamp biedt een zeldzaam ontluisterend inkijkje in de politieke leegheid van populisme.' En dat zegt dan de voorman van een partij, voor wie het referendum tot voor kort een 'kroonjuweel' was. En dat zegt dan de voorman van een partij die bij bijkans ieder vraagstuk roept dat je het 'Uropees' – zo wordt 'Europees' vaak uitgesproken door

mensen die op het gymnasium hebben gezeten en Grieks hebben gehad – moet regelen. Nu zien we waar dat Europese geregeld toe leidt: een enorme afstraffing van de kant van de Britten.

Is het dan raar dat referenda steeds meer in de mode raken? Kan het dan nog verrassen dat in heel Europa de roep om volksraadplegingen met de dag sterker wordt? Is het misschien niet zo, dat niet de vraag hoe de EU zonder Groot-Brittannië verder moet nu centraal staat, maar de vraag hoe het komt dat de boodschap van het establishment andermaal naar de prullenbak verwezen wordt? Want dat is immers wat er eerder ook gebeurde tijdens de Nederlandse referenda over de Europese Grondwet en het Associatieverdrag met Oekraïne. De trap op de rem

door de bevolking was onmiskenbaar. Zou dat misschien iets te maken kunnen hebben met de keuzes van diezelfde Eurofiële kringen, namelijk dat de Brusselse keuzes in de regel goed uitvielen voor multinationals (en henzelf) en niet voor Jan Modaal?

Stok

‘Als er één niveau is waar de opvattingen van mensen niet gerespecteerd worden, dan is het wel de Europese Unie. Terecht dus dat die momenteel de kop van jut is.’ Dat zegt Hans van Heijningen, algemeen secretaris van de SP en als campagneleider nauw betrokken bij genoemde referenda over de Europese Grondwet en het Oekraïne-verdrag. ‘Nu het Brexit-kamp gewonnen heeft, moet er in alle lidstaten gesproken

worden over de noodzakelijke verbouwing van het Europese huis. De Commissie, de zelfbenoemde regering van de EU, kan wat ons betreft naar huis omdat niet zij maar de regeringsleiders van de lidstaten de koers uit moeten zetten. Ook is het voor ons onacceptabel dat de EU zich met onze nationale begroting bemoeit en bepaalt hoe hoog het tekort of hoe hoog de staatsschuld mag zijn. Ook vinden wij dat de bevolking zich per referendum uit moet kunnen spreken over de overdracht van bevoegdheden.’ Harry van Bommel bracht deze punten onlangs in de Kamer naar voren. Van Heijningen vervolgt: ‘Nu een Nexit-referendum houden, is niet verstandig. Een meerderheid van de bevolking is niet tegen Europese samenwerking maar pikt het niet dat zij daar keer

DOMINO-EFFECT?

De benamingen die na de Brexit verzonnen werden voor landen die de Britten wellicht zouden kunnen volgen zijn best grappig. NRC meldde onder meer: Neitherland, Portugo, Outsterreich, Quitaly. Of in die landen een referendum – en vervolgens een uittreden uit de EU – ook echt reëel is, is nog maar zeer de vraag. Vooralsnog hameren alleen rechtse partijen als de PVV, Front National (Frankrijk) en Lega Nord (Italië) expliciet op een volksraadpleging over het EU-lidmaatschap. In Oostenrijk, waar de rechtspopulistische FPÖ sterk is, en in Hongarije, geregeerd door de conservatief-nationalistische premier Viktor Orbán, is het al een stuk diffuser en is uittreden eigenlijk niet aan de orde. Zodoende lijkt het gevreesde domino-effect na de Brexit nog ver weg.

De roep om een ánder Europa groeit echter met de dag.

De aftrap van de Oekraïne-referendumcampagne in Amsterdam.

SP Tweede Kamerlid Farshad Bashir hielp mee met het ophalen van handtekeningen voor het Rotterdam.

op keer de rekening voor gepresenteerd krijgt zonder daar beter van te worden. Als blijkt dat de Europese Unie doordendert en doof blijft voor het ongenoegen onder de burgers, kan onze partij op enig moment het initiatief nemen om een referendum te houden over onze ingrijpende wijzigingsvoorstellen.'

Los van de noodzaak om Europa anders in te richten, zijn volgens Van Heijningen de ontwikkelingen in Europa zorgwekkend. Landen als Griekenland, Spanje, Portugal, Italië en zelfs Frankrijk bevinden zich op financieel vlak in een crisis-situatie. Brusselse 'oplossingen' in de vorm van bezuinigingen op de overheidsuitgaven en openbare voorzieningen, het flexibiliseren (lees: afbreken van zekerheden) van de arbeidsmarkt, stuiten op massaal verzet waardoor anti-EU-sentimenten alleen maar sterker zullen worden. Onzekerheid troef, zowel op politiek als financieel vlak. De greep naar de stok achter de deur die referendum heet komt zodoende steeds dichterbij, niet alleen in Nederland maar ook in andere EU-lidstaten.

Maar ook op lokaal niveau winnen de referenda aan terrein. En parallellen met de grote Europese thema's zijn er zeker. Neem het referendum in Rotterdam dat in november zal plaatsvinden. Het college in de havenstad is voornemens om 20.000(!) betaalbare woningen af te breken. Dit als onderdeel van de 'Woonvisie' van wethouder Schneider (Leefbaar Rotterdam). Wie een beetje weet hoezeer anno 2016 de lagere en middeninkomens klem zitten op de woningmarkt, zal het Rotterdamse plan al snel als abject, wereldvreemd of onverantwoord betitelen. En dus zetten ruim 13.000 Rotterdammers hun handtekening, zodat het licht op groen kon voor het zogenaamde Woonreferendum. Ook hier zien we dus: het referendum als (mogelijke) blokkade tegen beleid dat letterlijk niet meer van deze wereld lijkt te zijn en desastreus uitpakt voor de gewone burger.

Harrie

Echter, de slinger kan natuurlijk ook de andere kant op slaan. Het staat immers

iedereen vrij om het initiatief te nemen voor een referendum over pakweg het afschaffen van armoedebeleid of de privatisering van de drinkwatervoorziening. Hans van Heijningen: 'Het is dan aan de SP om doeltreffend campagne te voeren en mensen te mobiliseren en ervan te overtuigen, wat de verstandigste keuze is.' Lukt dat niet, dan staat altijd nog onder de streep dat de democratie haar werk heeft kunnen doen. Of het met dat laatste altijd goed komt, kun je in Californië wel eens afvragen. In deze Amerikaanse staat vinden bij wijze van spreken om de haverklap volksraadplegingen plaats – over de meest uiteenlopende onderwerpen zoals lagere belastingen, milieumaatregelen en zelfs begrotingsvraagstukken – en critici stellen dat al dat gedoe de politiek blokkeert. Ook is er niet zelden deining over de precieze formulering van de vraag waar het tijdens het referendum om draait en valt soms al snel het woord 'manipulatie'. Verder gaan er volgens kenners miljoenenbedragen om rondom het organiseren van referenda en dan laat zich raden wie er met welk doel überhaupt een volksraadpleging wil. Voor voorbeelden daarvan hoeft je trouwens niet eens naar Amerika. In Utrecht rende zo'n vier jaar geleden een groep ondernemers naar voren die via een burgerinitiatief een wekelijkse koopzondag probeerden af te dwingen. De groep, die bij nader inzien bleek te bestaan uit grote landelijke winkelketens en de

Iedereen die niet rijk is of gestudeerd heeft, is achterlijk

foto Liesbeth Hoogenboom

se woonreferendum.

zogenaamde Belangenvereniging Hoog Catharijne, startte een flitsende campagne met het nogal simpele poppetje Harrie in de hoofdrol; Utrechtse Harrie wilde toch zo graag winkelen op zondag en moest tot nu toe daarvoor helemaal naar Amsterdam. De campagne stuitte echter op veel hoon en lokte een tegencampagne uit ('Utrecht is geen Harrie' – utrechtisgeenharrie.wordpress.com) die weer gesteund werd door veel kleine winkeliers en ondernemers. Uiteindelijk stierf het burgerinitiatief een stille dood, maar effenden wel de weg voor een besluit in de gemeenteraad, die uiteindelijk 'ja' zei tegen de koopzondagen. Veel inwoners van de Domstad hadden wel even genoeg van deze vorm van directe democratie. Feitelijk hadden de initiatiefnemers dezelfde denklijn gehanteerd als de elite nu doet na het Brexit-referendum, maar dan andersom: niet na maar vóór het beslissende moment de bevolking gelijkstellen aan een semi-debiel figuurtje.

Pensioenfondsen

Referenda kunnen gehouden worden. En vervolgens kunnen referenda nationale regeringen een tik op de vingers geven en terug naar de tekentafel sturen. Namens de bevolking. Maar wat als de uitslag gewoon genegeerd wordt? Het referendum van 2005 over de Europese Grondwet leidde in Frankrijk en Nederland tot een duidelijk 'nee', maar twee jaar later werd door de

KLAKKELOOS

Referenda-uitslagen kunnen ook pijn doen. Hoewel er in Hongarije momenteel geen tekenen zijn die duiden op een referendum over het EU-lidmaatschap, vindt in dat land komend jaar wel een volksraadpleging plaats over een EU-gerelateerd thema, namelijk de verplichte vluchtelingenquota. Het referendum zal gaan over de vraag of Hongarije klakkeloos het aantal vluchtelingen moet opnemen dat de EU aan het land toewijst. Premier Orbán, feitelijk initiatiefnemer van deze volksraadpleging, vindt dat dat aantal door de Hongaarse regering bepaald moet worden en niet door Brussel. Hongarije gooide vorig jaar als eerste de grenzen dicht voor vluchtelingen, waardoor er in centraal-Europa een soort vluchtelingenfile ontstond. Van het morele appèl aan Hongarije dat iedere EU-lidstaat de plicht heeft om mensen in nood op te vangen, heeft Orbán zich tot nu toe weinig aangetrokken. Maar ook hij weet: niets is heillozer dan handelen tegen de wil van de bevolking. Of je de grenzen nou dicht- of opengooit.

Europese leiders doodleuk het Verdrag van Lissabon getekend. Dat Verdrag had feitelijk dezelfde inhoud als de verworpen Grondwet. En wat de Nederlandse regering met de uitslag van het Oekraïne-referendum eerder dit jaar gaat doen, is nog niet helemaal duidelijk. Maar niets duidt erop dat premier Rutte in Brussel eens stevig op zijn strepen zal gaan staan. Sterker nog, niet lang na het Oekraïne-referendum werd bekend dat een Oekraïense megakippenfarm zich gaat vestigen in Veenendaal. Dit tot ergernis van tal van pluimveehouders, omdat het enorme bedrijf niet aan dezelfde strenge eisen zou hoeven voldoen als zijzelf. Dat alles is mogelijk dankzij het associatieverdrag met Oekraïne, dat Nederland nota bene zojuist had weggestemd.

Het stelselmatig negeren van het oordeel van de bevolking leidt er alleen maar toe dat de druk op tal van bestuurders, nationale regeringen en ook Brussel groter wordt. In dat laatste geval willen de voorstanders van het Europese project vooralsnog van geen wijken weten. Amper een week na het Britse referendum stemde een meerderheid van de Tweede Kamer tot verbijstering van velen ineens in met controle door de EU op de Nederlandse pensioenfondsen(!). 'De hypotheek die de elite neemt op haar verenigd Europa-project wordt steeds groter', zegt Hans van Heijningen. Nog meer Europa – en in Rotterdam: minder betaalbare woningen – lijkt het devies van de elite waarbij het

risico op een electorale afstraffing tijdens verkiezingen blijkbaar op de koop toe wordt genomen.

Ondertussen worden de elite en tal van media niet moe van het plakken van weinig vleierende etiketten op EU-burgers die zich kritisch hebben getoond ten opzichte van de koers van Europa. De Britten zijn dom. De Grieken zijn lui en Hongaren zijn xenofob. Oh ja, en Franse werknemers zijn ouderwets als ze staken uit onvrede over de door Brussel zo vurig gewenste flexibele arbeidswetten. Samengevat: gewone burgers die een afweging maken op basis van wat de EU voor hen concreet betekent zijn achterlijk, hebben geen flauw benul van de toekomst van Europa en moeten daarover dus hun mond moeten houden. Met de genoemde nationaliteiten heeft dat op zich weinig te maken. De breuklijnen lopen feitelijk langs lijnen van inkomen en opleidingsniveau. Iedereen die niet rijk is of gestudeerd heeft, is achterlijk en moet z'n mond houden. Of moet, zoals in Utrecht, als een simpele Harrie achter het establishment aanrennen.

Geen wonder dat referenda steeds populairder worden. ●

tekst Rob Janssen

GRIEKSE CRISIS

IMF: IMF ZAT FOUT

Het lijkt alsof er niet mag worden gesproken over het vernietigende IMF-rapport over de steun aan Griekenland. SP-Tweede Kamerlid Arnold Merkies pikt dat niet.

In juli publiceerde het IMF een vernietigend rapport over het IMF (Internationaal Monetair Fonds). Het Onafhankelijke Evaluatiebureau van het IMF hekelde de rol van het IMF bij de aanpak van de Griekse crisis. Toen Griekenland in de problemen kwam, vormde het IMF samen met de Europese Commissie (EC) en de Europese Centrale Bank (ECB) de zogenoemde 'trojka' (letterlijk: driemanschap) die ging bepalen hoe die crisis opgelost moest worden. Al snel werd besloten dat de schuld van de Grieken níét zou worden geherstructureerd, oftewel gedeeltelijk kwijtgescholden. Juist dat besluit heeft het voor de Grieken onmogelijk gemaakt om uit de crisis te komen. Dat zei toen de SP al, evenals veel bekende topeconomen. Nu geeft ook het IMF toe dat het verkeerd was.

'Steun'pakketten

De schuldeisers, vooral Noordwest-Europese banken, hadden enorme risico's genomen door Griekenland veel geld te lenen. Een bank is een bedrijf en het niet terugkrijgen van het geleende geld hoort bij het bedrijfsrisico; een risico waar banken ook vorstelijk voor worden betaald. De 'steun'pakketten kwamen erop neer dat de schulden aan private banken werden overgenomen door de belastingbetalers van Europa. De banken werden dus gered, in plaats van de Grieken. Dit bracht SP-leider Emile Roemer er destijds toe te stellen: 'Het geld dat het kabinet naar Griekenland wil sturen, maakt precies één rondje om de Akropolis, om vervolgens rechtstreeks in de kas van Duitse en Franse banken te belanden.' De winsten gingen

naar de banken, het risico naar de burgers, en de gevolgen van de harde bezuinigingen waren voor de Grieken.

Keihard

Deze 'harde lijn' pakte rampzalig uit voor de Grieken. De trojka verplichtte Griekenland om keihard te bezuinigen, staatseigendommen in de uitverkoop te doen en pensioenen, uitkeringen te verlagen. De werkloosheid ontplofte en de gevolgen van de bezuinigingen op de zorg zijn rampzalig. Een op de drie Grieken heeft geen ziekteverzekering; de kindersterfte steeg met 51 procent; het aantal ernstige depressies nam toe met een factor 2,5; het aantal zelfmoorden met 35 procent; en de Wereld Gezondheid Organisatie sloeg alarm over de dramatische stijging van het aantal hiv-besmettingen.

Slikken of stikken

Onze eigen PvdA-minister Jeroen Dijsselbloem heeft zich een fervent voorstander van de harde lijn getoond. Als voorzitter van de Eurogroep was hij het gezicht van de slikken-of-stikken-onderhandelingen die werden gevoerd met de nieuwe Griekse

regering onder leiding van de linkse partij Syriza. Dat is opmerkelijk, omdat hij voorzitter kon worden omdat hij voor de PvdA minister van Financiën mocht worden – op basis van een verkiezingsprogramma dat op zijn minst andere verwachtingen wekte.

'Ssssst'

SP-Tweede Kamerlid Arnold Merkies stelde Dijsselbloem vragen over het IMF-rapport. Onder andere of hij het eens is met de analyse en of hij vindt dat er een onderzoek moet komen naar de Nederlandse rol. Antwoorden in het kort: nee en nee. Dijsselbloem wil liever niet te veel openheid over het mede onder zijn voorzitterschap gevoerde wanbeleid. Merkies: 'Dijsselbloem verschuilt zich achter IMF-baas Lagarde, die zegt dat het rapport niet klopt. Terwijl het een gedegen onderzoek is, waarvoor de onderzoekers veel IMF-betrokkenen hebben gesproken.' Merkies kan als Nederlands Kamerlid Dijsselbloem nog bevragen, maar over de democratische controle op het Europese Griekenlandbeleid is Merkies kritisch: 'De betrokken partijen, ECB, EC en IMF kun je niet wegsturen. Vooral de ECB is een vreemde eend in de bijt. Daar zit geen enkele democratische controle op. En ze zijn oppermachtig omdat zij aan de geldkraan zitten die een land in een klap lam kan leggen.' Ze hebben zich in Griekenland bereid getoond dit politieke middel in te zetten toen de Grieken in 2015 per referendum niet akkoord gingen met nieuwe bezuinigingen. Een bankcrisis en een maand later ging de Griekse regering alsnog akkoord. Een jaar later zucht Griekenland nog steeds onder de banken-reddingsactie die 'steun aan Griekenland' werd genoemd. Merkies gaat niet akkoord met het ondemocratische 'Ssssst' van Dijsselbloem en zal nieuwe vragen stellen. ●

Arnold Merkies

tekst Diederik Olders
illustratie Mirjam Vissers©
foto Suzanne van de Kerk

foto Nynke Vissia

KLOKKENLUIDERS BESCHERMD

Het Huis voor Klokkenluiders is open. Nederland loopt dankzij SP-Tweede Kamerlid Ronald van Raak niet meer achter, maar juist vóór op het gebied van bescherming van klokkenluiders.

TIEN JAAR WAS SP-Tweede Kamerlid Ronald van Raak ermee bezig. In 2006 begon hij aan het project om iets te doen voor de bescherming van klokkenluiders, een groep waar de SP al vaak aandacht voor had gevraagd. Klokkenluiders zijn mensen die een ernstige misstand aankaarten in het bedrijf of de overheidsdienst waar ze werken. Zij merken dat de melding intern niet serieus wordt genomen, of actief wordt weggestopt. Met de misstand is zo'n groot maatschappelijk belang gemoeid, dat de werknemer geen andere keuze meer heeft dan ermee naar buiten treden. Met vaak als gevolg dat de organisatie zich tegen diegene keert, met vaak ernstige gevolgen. Ontslag is dan nog het minste; klokkenluiders gek worden verklaard, financieel geruïneerd, kapotgeprocedeerd en belasterd. Van Raak zag in dat klokkenluiders veel te weinig beschermd worden: 'Terwijl klokkenluiders heel belangrijk zijn voor de Tweede Kamer.

Politici moeten problemen oplossen. Maar problemen die je niet kent, kun je niet oplossen. Klokkenluiders hebben zulke grote problemen te melden, dat ze bereid zijn alles op het spel te zetten.' In andere landen was er al enige vorm van bescherming, maar Nederland liep achter. Klokkenluiders stonden machteloos. Van Raak begon rustig, door eerst aan de minister te vragen om met een plan te komen om klokkenluiders te beschermen.

Dan maar zelf

Na jaren van vage toezeggingen en wel door de Tweede Kamer aangenomen maar vervolgens niet uitgevoerde voorstellen en ander uitstelgedrag, nam Van Raak het heft in eigen handen. Hij besloot zelf een wetsvoorstel te maken om het Huis voor Klokkenluiders op te richten. Samen met de Expertgroep Klokkenluiders, die al veel ervaring had met het begeleiden van

klokkenluiders, en mensen als voormalig Nationaal Ombudsman Alex Brenninkmeijer en voormalig voorzitter van de Onderzoeksraad voor Veiligheid Pieter van Vollenhoven zette hij op papier hoe we in Nederland met klokkenluiders om zouden moeten gaan. Bescherming tegen ontslag en een serieus onderzoek naar de gemelde misstand moesten de standaard worden; dat verlaagt de drempel en zorgt ervoor dat de aandacht komt te liggen op de gemelde misstand in plaats van op de relatie tussen werknemer en werkgever.

Juridisch uitdagend

Dat op papier zetten is niet eenvoudig. Van Raak is daarbij ondersteund door Jessica van den Berg, wetgevingsjurist bij het ministerie van Binnenlandse Zaken. Van den Berg: 'Het heet ambtelijke bijstand. Een Kamerlid kan daar om vragen aan de minister en krijgt dat dan meestal ook. Ik ben ambtenaar en kan dus geen politieke uitspraken doen. Maar tijdens het schrijven van de wet werk ik samen en denk ik mee met het Kamerlid. Meestal is ons werk anoniem; het was al heel bijzonder dat ik tijdens de behandeling samen met Ronald in de Tweede Kamer was.' Het

Ronald van Raak, de eerste voorzitter van het Huis voor Klokkenluiders Paul Hoven en kwartiermaker Koos van der Steenhoven luiden de klok tijdens de openingsreceptie.

schrijven van de wet duurde uiteindelijk vier jaar, volgens Van den Berg niet gek: 'Het was juridisch uitdagend. Het is een maatschappelijk probleem met bestuursrechtelijke, privaatrechtelijke en strafrechtelijke componenten. Het was ook een uitdaging hoe het Huis voor Klokkenluiders positioneert ten opzichte van de inspecties en instanties die er al zijn.'

Tegenlobby

Los van de juridische uitdaging duurde het ook zo lang omdat er flinke tegenstand was. De tegenlobby van onder andere de werkgeversorganisaties was flink. Vandaar ook dat een eerste versie van de wet in de Eerste Kamer sneuvelde. Maar Van Raak hield vol en vijf maanden geleden wist hij met de nieuwe versie beide Kamers unaniem te overtuigen. Van Raak: 'Het gebeurt niet vaak dat een wet die de werkgevers niet willen er toch komt. Dat beide Kamers er unaniem vóór stemden, geeft wel aan dat dit door iedereen als een belangrijk probleem gezien wordt.'

Niet langer wachten

En al in juli is er een echt huis, op de Maliebaan in Utrecht. Een huis met een bijzondere geschiedenis. De bovenverdieping van het pand aan de Maliebaan werd tijdens de Tweede Wereldoorlog bewoond door verzetsvrouw Marie Anne Tellegen. Hier kunnen klokkenluiders terecht voor advies en ondersteuning. Gemelde misstanden kunnen door het Huis worden onderzocht en de melder krijgt bescherming tegen bijvoorbeeld ontslag. Tijdens de feestelijke opening legt kwartiermaker Koos van der Steenhoven uit waarom dat zo snel geregeld

foto Nynke Vissia

Gerrit de Wit en Paul Schaap, oprichters van de Expertgroep Klokkekluiders: 'Een feestelijke dag'.

is: 'Ik vond dat Klokkenluiders niet langer zouden moeten wachten; vandaar mijn drive om het snel voor elkaar te hebben.' Van der Steenhoven, voorheen secretaris-generaal bij onder andere het ministerie van Binnenlandse Zaken, legt de keuze voor de locatie uit: 'We wilden per se in Utrecht, of in elk geval weg van de Haagse burelen. Het moest een huis worden voor Nederland en niet voor Den Haag. De Rijksvastgoeddienst kwam met panden waar ook overheidsdiensten in zitten; dat vond ik geen goed idee. Daar kunnen ook klokkenluiders zitten, die het dan niet prettig vinden dat iedereen kan zien dat ze aankloppen bij het Huis. We wilden een stand alone-pandje.' Dat het pand in de Tweede Wereldoorlog een verzetspand was, is extra mooi. Zeker omdat de alternatieven in de buurt om een andere reden interessant waren. Van der Steenhoven: 'Andere opties waren het pand van nazi-rijkscommissaris Seyss-Inquart – een andere kwartiermaker zullen we maar zeggen – en een gebouw waar een Duits garnizoen in gezeten had.'

Trendsetter in Europa

Paul Schaap is blij dat het nu zo snel is gegaan. Schaap was zelf klokkenluider bij de kernreactor in Petten. Hij zag zich genood-

zaakt naar buiten te komen met informatie over gebrekkige veiligheidsprocedures – en dat is bij een kernreactor van groot maatschappelijk belang. Het Internationaal Atoomagentschap gaf hem gelijk, de veiligheid werd verbeterd, maar Schaap werd toch ontslagen. Hij richtte de Expertgroep Klokkenluiders op en neemt nu de voorzittershamer over van mede-oprichter Gerrit de Wit, die in het Huis voor Klokkenluiders gaat werken op de onderzoeksafdeling. Schaap: 'We waren een land dat ver achter lag op het gebied van het waarden en begeleiden van klokkenluiders. En nu zijn we trendsetter in Europa. Wat heel bijzonder is, is dat de onderzoeksafdeling ook een onderzoek kan instellen naar de bejegening van de klokkenluider. Daar ging het vaak mis. Die raakte zijn baan kwijt, werd als verrader weggezet, raakte zijn huis kwijt. Die tijd hebben we gehad.' Schaap verwacht ook dat er een preventieve werking van uitgaat: 'Dat bezorgde mensen gewoon serieus genomen worden door werkgevers. Want dat blijft de beste oplossing.' Kan de Expertgroep nu wel opgedoekt worden? 'Het huis gaat gebruikmaken van onze expertise – dat Gerrit de Wit een rol speelt is daarom heel goed. Verder hebben we nog mensen die wij aan het helpen zijn, die diep in de put zitten. Die laten we nu niet in een keer vallen. Lopende zaken maken we netjes af. En we blijven voorlopig als waakhond aan de gang; nog even kritisch kijken of dit goed gaat.'

Respect voor klokkenluiders

Ronald van Raak over de tienjarige strijd: 'Tien jaar is belachelijk lang. Maar het is ook goed geweest; die tijd was nodig voor een omslag in het denken over klokkenluiders. Toen ik net begon werden klokkenluiders nog vaak als verraders gezien, mensen die iets fout doen. Nu is er veel meer respect voor deze mensen die het maatschappelijk belang boven hun eigen belang stellen.' ●

foto Suzanne van de Kerk

Pieter van Vollenhoven, Jessica van den Berg en Ronald van Raak tijdens de verdediging van de wet in de Eerste Kamer.

tekst Diederik Olders

DRIE DAGEN STUDEREN IN BRABA

Elke zomer nemen zo'n 150 SP'ers, verspreid over drie weekends, deel aan de Zomeruniversiteit. Samen met interessante sprekers buigen leden van het partijbestuur, volksvertegenwoordigers, personeelsleden en actieve kaderleden zich over inhoudelijke en praktische thema's. Intensief, maar de moeite waard: 'Hier hoor je veel dingen die niet in de boeken staan.'

ALS DE 'STUDENTEN' van de Zomeruniversiteit halverwege het politiek café op de zaterdagavond naar buiten gaan om een luchtje te scheppen, hangt er een dubbele regenboog boven het Brabantse dorpje Diessen.

Hoewel rood natuurlijk het SP-gezelschap domineert, kun je er een symbool van de veelkleurigheid in zien. De ruim dertig deelnemers hebben ieder hun eigen achtergrond en beweegredenen in hun bagage gestopt.

Deepak Binda (27) uit Den Haag studeerde bestuurskunde. 'Hier doe je kennis op die in mijn opleiding ontbrak.' Rob Mooij (60) uit Ede, fulltime sollicitant en intussen bezig met het opzetten van een administratiekantoor: 'Ik ben nog maar anderhalf jaar actief voor de SP en moet nog veel leren.' Martijn Stoutjesdijk (27) uit de Bommerwaard, promovendus aan de Tilburgse universiteit: 'Ik wil weten hoe de SP de toekomst voor zich ziet.' Ida In 't Veld (19) uit Zutphen, begint in Amsterdam aan een studie verpleegkunde: 'Politiek is ingewikkeld, ik moet nog alles leren.'

De Zomeruniversiteit in Diessen is de laatste van in totaal drie die het studiecentrum van de SP in de maand augustus organiseerde. Pim Siegers, lid van het scholingsteam: 'De meeste gasten zijn doelgericht uitgenodigd door hun afdelingen. Noem het maar talentontwikkeling. De inzet van vrijwilligers is onontbeerlijk voor de partij en het is onze taak om hen te scholen, wegwijs te maken in het politieke landschap. Bovendien schept zo'n weekend een band en versterkt het de saamhorigheid.'

De driedaagse draagt ook een thema: 'Socialisme in rechtse tijden: over het optimisme van tof links.' En aan wie kun je het enthousiasmeren van actieve SP'ers beter overlaten dan aan Remi Poppe, voormalig lid van de Tweede Kamer en activist van kleine teen tot kruin. Hij is na het welkomstdiner de eerste spreker van de studiedriedaagse. Zijn betoog over actievoeren kan kernachtig worden samengevat in drie woorden: 'Doen, gewoon doen.'

Socialisme in rechtse tijden

De nababbel, aan de gezellige bar in de verbouwde boerderij van De Nieuwe Erf, gaat door tot in de kleine uurtjes. De volgende ochtend wordt duidelijk dat gastspreker Koen Haegens, economisch redacteur bij de Groene Amsterdammer die een inlei-

ANTS LAND

ding zou houden over de mythe van de markteconomie, zich wegens ziekte heeft afgemeld. Een adequate vervanger is snel gevonden in de persoon van Tiny Kox, voorzitter van de SP-fractie in de Eerste Kamer. Hij woont in Tilburg, dus hoeft niet van ver te komen. De senator schetst de politieke landkaart van Europa en de actuele stand van zaken rond de linkse bewegingen in de aangesloten landen. Of je daar als overtuigd linkse kiezer blij van kunt worden...? 'Een pessimistische socialist doet er goed aan de psychiater in het basispakket te houden.' Tiny luncht gezellig mee en vertelt over zijn leven en carrière ('ik wilde aanvankelijk profvoetballer worden'). 'Van volksvertegenwoordigers hoor je dingen die niet in de studieboeken staan, zoals nu hoe het ervoor staat met het socialisme in Europa', zegt de Haagse Deepak Binda, die allround actief is voor de duizend leden tellende afdeling in zijn woonplaats. Deepak maakte in het overwegend rechtse milieu waarin hij zijn opleiding deed een zwenk naar links, omdat het wereldbeeld van de SP het beste past bij zijn eigen overtuigingen. Hij is ook al met ROOD op kamp geweest. 'Ik kan je vertellen dat het er op de Zomeruniversiteit aanmerkelijk rustiger toegaat. Al was het met de SP-jongeren ook heel tof, hoor.'

Rob Mooij prijst de constructieve sfeer en de niet aflatende betrokkenheid van zijn partijgenoten. 'Ook als we 's avonds aan het bier gaan, wordt er vooral over politiek gediscussieerd.' Rob is penningmeester en kwam anderhalf jaar geleden de gelede- ren van de SP versterken. Hij stond mede aan de wieg van de in november vorig jaar opgerichte afdeling Ede. 'Wij staan nog in de kinderschoenen en maken kleine stapjes in het overwegend christelijke Ede. Remi Poppe hamerde op gerichte acties en stug volhouden. Hij heeft mij ervan overtuigd dat een linkse organisatie iets kan bereiken, ook in Ede.'

Geen afgeronde mening

Martijn Stoutjesdijk was eerst betrokken bij de SP in Spijkenisse en is sinds een jaartje bestuurslid in Bommelerwaard. Hij koos voor de SP vanwege zijn aversie tegen het leenstelsel. 'Iedereen moet gelijke kansen krijgen in het onderwijs, daar staat de SP

– als enige partij – ook onwrikbaar voor.' Martijn, die een onderzoek doet naar de slavernij van christenen en joden in de oudheid, is bovenal geïnteresseerd in de toekomstvisie van de SP. 'Ik hoor hier en daar nog wat flarden van marxistisch denken, dat vind ik buitengewoon interessant. Waar staat de SP anno 2016? Ik ben zonder meer positief over het Nationaal ZorgFonds, maar dat is volgens mij toch ook een stap terug naar het verleden, naar het Ziekenfonds. Ik heb er geen afgeronde mening over, ik moet nog veel leren. Daarom zei ik meteen ja tegen de uitnodiging om naar de Zomeruniversiteit te gaan.'

Ida In 't Veld is met vader Maurits naar Diessen gekomen. Zij wil in Zutphen een ROOD-afdeling van de grond tillen. 'Ik kwam net een jongen tegen die in Leiden hetzelfde wil doen. Hij heeft mij alvast een paar tips gegeven.' Ida heeft het gevoel dat de SP haar als jongere serieus neemt, wat elders niet altijd het geval is. Zij op haar beurt deelt de weerzin van de partij tegen onrechtvaardigheid.

Een inzichtelijk gastcollege wordt gegeven door Bart Plaatje, vakbonds-activist en bestuurder van FNV Metaal, over verhoudingen op de werkvloer en hoe daar als vakbondsman naar te handelen. Daarop

volgt de vertoning van de – naadloos op Plaatjes praatje aansluitende – film Bread and Roses, van de Britse socialistische filmmaker Ken Loach, over het misbruik van (illegale) schoonmakers in Los Angeles en de strijd voor betere arbeidsvoorwaarden. De schaalmpjes met popcorn gaan rond.

Voordat in het politiek café auteur, acteur en taalkundige Wim Daniëls de tweede studiedag afsluit met een onderhoudend interview met SP-leider Emile Roemer, gaan de biefstukken, worstjes en speklapjes op de barbecue.

Emile doet niet mee aan de pubquiz. Hij moet namelijk naar Boxmeer, waar het eenjarig bestaan van de pub(!) van de vriend van zijn dochter wordt gevierd. Uiteindelijk gaan de lichten weer laat uit, maar gelukkig is iedereen de volgende dag fris en fruitig genoeg om zich te storten op de campagne voor het Nationaal ZorgFonds. Madeleine Duran uit Haaren is daar in het bijzonder verheugd over, want zij kan wel wat handzame adviezen gebruiken bij haar inspanningen rond dat SP-speerpunt in haar woonomgeving. Waarmee het nut van de Zomeruniversiteit ondubbelzinnig is aangetoond. ●

tekst Robin Bruinsma • foto's Nynke Vissia

LINKSVOOR **AAN DE SLAG**

Piet Koole (19) uit Rotterdam is student Ruimtelijke Ordening en Planologie aan de Rotterdamse Hogeschool. Hij zit namens de SP in de gebiedscommissie Hilligersberg-Schiebroek, waar hij met grote volhardendheid een onafhankelijk onderzoek heeft weten af te dwingen naar achterstallig onderhoud in flats. 'De woningbouwcorporatie ontken- de glashard en beweerde zelfs dat bewoners zelf met zwarte verf schimmelvlekken zouden aanbren- gen. Belachelijk!'

› **Wanneer werd je lid van de SP?**

'In 2013. Voor een schoolopdracht had ik politieke partijen gevraagd naar hun ideeën over het bestrijden van taalachterstand. De SP reageerde, als enige. Sadet Karabulut nodigde me uit om te komen praten en daar ging ik, met een videorecordertje naar de Tweede Kamer. Ik heb haar geïnterviewd en voor ik het wist, had ik een lidmaatschapskaart ingevuld.'

› **Dat ging snel!**

'Jazeker. Toen ik thuiskwam was er al een welkomstmiltje van ROOD. Maar ik heb er geen spijt van gekregen. Ik ben ook al heel snel actief mee gaan doen: acties rond de studiefinanciering, scholing, campagnes, bij een grote afdeling als Rotterdam is altijd wel iets te doen.'

› **En toen stond je kandidaat voor de gebiedscommissie, op je zeventiende...**

'Ja, ook nog! Hoewel ik heel enthousiast de campagne inging, had ik helemaal niet verwacht dat we ook echt een zetel zouden krijgen, in het chique Hilligersberg-Schiebroek. De SP had daar nog geen zetel. Ik

mocht 'm nog niet eens zelf innemen, ik was te jong! Maar dat was ook wel prima. Ik heb een jaartje goed mee kunnen kijken hoe het allemaal werkt, voor ik zelf aan de slag ging.'

› **Wat is je favoriete plek op de wereld?**

'Rotterdam. Ja echt, ik ben er geboren en getogen en er is geen mooier uitzicht dan de skyline van Rotterdam, gezien vanaf de Maas.'

› **Hoe ontspan jij na een drukke dag?**

'Het liefst met een mooi boek en een biertje in de zon, op mijn eigen balkon. Links kijk ik uit op de skyline, rechts op een natuurgebied met plassen en de dure wijk Hilligersberg, voor me ligt een drukke straat en even verderop Schiebroek, waar ook veel sociale woningbouw staat. Dus ik kan de hele stad overzien, met haar verschillende gezichten. Mooi, hè?' ●

‘IK GENEERDE ME BIJ HET LEZEN’

ERIC LEEST

WIE Eric Smaling (1957): SP-Tweede Kamerlid, woordvoerder Milieu, Verkeer en Ontwikkelingssamenwerking
LEEST *Ik was een van hen*. Maarten Zeegers, uitg. Podium

› Wat heb je gelezen?

‘Een enorme eye-opener. Een verslag van drie jaar wonen en leven in de Haagse wijken Schilderswijk en Transvaalkwartier van Maarten Zeegers. Deze journalist leefde er samen met zijn Syrische vrouw drie jaar als een actief belijdend moslim. Hij kwam op die manier dicht bij cultuur en gewoonten van de dominante bevolkingsgroepen in die wijken.’

› Wisten die mensen dat ze bestudeerd werden door een journalist?

‘Nee, hij zegt dat hij moest faken, omdat hij anders geen moskee van binnen te zien zou krijgen. Ongetwijfeld zijn er mensen die aanstoet aan deze werkwijze nemen. Ik kan ook niet beoordelen of Zeegers dit pad echt moest volgen om tot zijn boek te komen. Maar als lezer die hoopt een interessant boek te kopen, ben ik goed bediend. Mijn interesse is alleen maar toegenomen. Het boek kan helpen om niet te blijven praten over ‘de’ islam of ‘de’ Marokkanen op de respectloze PVV-manier.’

› Wat bedoel je daarmee?

‘De inwoners krijgen een gezicht en een ziel. Niet alleen de moeilijke relatie met de politiek en de parallelle samenleving komen aan bod. Ook de forse verschillen en rivaliteit tussen stromingen binnen de islam en de

bindende en opvoedende rol van de gemiddelde moskee.’

› Aan wie zou je dit boek aan willen raden?

‘Iedereen! Dit boek is belangrijker dan wat voor erudiet pamflet van welke hoogleraar, commentator of andere wijsneus dan ook. Het is pittige kost, maar ook respectvol en met humor opgeschreven. Het dwingt je om je in anderen te verplaatsen en te begrijpen wat mensen drijft. Wie en wat vormen hun houvast en hun identiteit? Waar zijn successen en teleurstellingen aan toe te schrijven?’

› Waarom is het zo belangrijk om je in anderen te verplaatsen?

‘We staan op een kruispunt. Bouwen we aan een Nederland 2.0 voor iedereen of zijn we onderweg naar een land waar groepen mensen steeds slechter met elkaar uit de voeten kunnen, en over en weer praten in termen van ‘wij’ en ‘zij’? Ik geneerde me bij het lezen van dit boek dat ik eigenlijk zo weinig weet van de mensen die in die wijken wonen. Ik heb enorm veel gereisd en heb een grote interesse in alle mogelijke culturen, maar de stad waar ik elke week werk, ken ik niet.’

› Zijn de ervaringen van Zeegers representatief voor hoe het gesteld is met de integratie in Nederland?

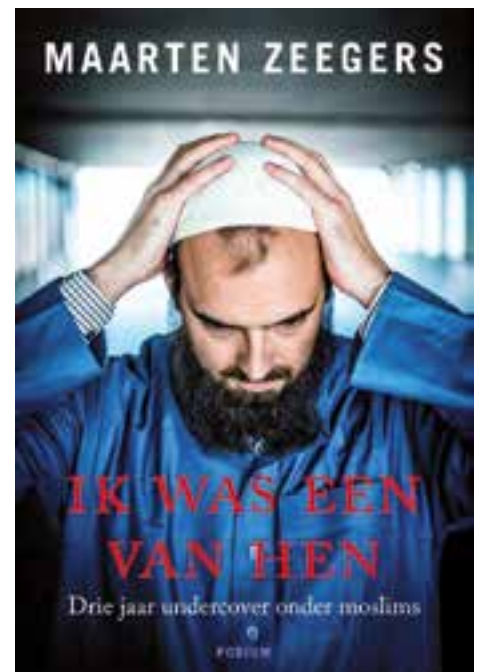
‘Dat denk ik niet, want veel kinderen en kleinkinderen van migranten doen het prima. Het duurt gewoon een paar generaties voordat een groep een solide plek vindt in de ontvangende samenleving. Deze wijken zijn niettemin wel degelijk problematisch, want de liefde voor Nederland is hier en daar wel erg afwezig. Strenge stromingen leven bovendien met het ‘Eindtijdsbeeld’, waar ook

het IS-kalifaat deel van uitmaakt. Integratie lijkt mij niet hun eerste prioriteit.’

› Wat kan die integratie dan toch bevorderen?

‘Wijken beter mengen en meer investeren in basisonderwijs en de pabo. Discriminatie op de arbeidsmarkt tegengaan. Zo kunnen we stappen vooruit zetten, maar alles begint met interesse in en respect voor elkaar. Dat vind ik ook zo mooi aan dit boek. Zeegers schrijft uit nieuwsgierigheid, niet om een vooroordeel bevestigd te zien.’ ●

tekst Jola van Dijk

DOORLOPENDE MACTHIGING BON OM LID TE WORDEN

naam : Socialistische Partij (SP)
adres : Snouckaertlaan 70
postcode : 3811 MB woonplaats: Amersfoort
land : Nederland incassant ID: NL66ZZZ403462460000
kenmerk machtiging (in te vullen door SP):
reden betaling : betaling contributie

Door ondertekening van dit formulier geeft u toestemming aan de SP om doorlopende incasso-opdrachten te sturen naar uw bank om een bedrag van uw rekening af te schrijven wegens contributie en aan uw bank om doorlopend een bedrag van uw rekening af te schrijven overeenkomstig de opdracht van de SP. Als u het niet eens bent met deze afschrijving kunt u deze laten terugboeken. Neem hiervoor binnen 8 weken na afschrijving contact op met uw bank. Vraag uw bank naar de voorwaarden.

Ja, ik word lid van de SP: ik ontvang een welkomsgeschenk en bovendien krijg ik elke maand het nieuws- en opinieblad De Tribune in de bus. Ik kies voor de volgende kwartaalbijdrage:

€ 5,00 (minimum) € 7,50 € 10,00 € 12,50 € 15,00 anders: € _____

naam : _____
roepnaam : _____ voorletters: _____ m/v _____
adres + huisnr : _____
postcode : _____ woonplaats: _____
land : _____ geboortedatum: _____
email : _____
telefoon : _____ mobiel: _____
IBAN (rekeningnr.) : _____ bank identificatie (BIC)*: _____
plaats en datum : _____ * geen verplicht veld bij Nederlands IBAN (rekeningnr)
handtekening : _____

Ik wil ook graag lid worden van ROOD (jong in de SP, tot 28 jaar) en sta één van mijn kwartaalbijdragen af aan ROOD.

PRIKBORD@SP.NL

of stuur een brief naar
Redactie Tribune
Snouckaertlaan 70
3811 MB Amersfoort

KOOPKRACHT

In augustus lees ik in het nieuws: 'Ook oude-
ren krijgen volgend jaar meer te besteden.'
Er wordt dus wéér gesuggereerd dat het
wel goed komt. Dat lasten uit het verleden
mogelijk zullen worden gecompenseerd.
Echter waar leest u wát er wordt gecompenseerd? Nergens. Of hoevéél? Wordt het soms weer een verkiezingsonderwerp? Moet de regering er weer ziertjes mee werven? Waarom kan de regering niet eindelijk eens gewoon helder en duidelijk zijn? Zelfs al zouden de bedragen niet 100 procent kloppen dan nog is er altijd een mogelijkheid om uit te leggen waar er gecorrigeerd moet worden. Het lijkt mij dan wel verstandig om

de genoemde bedragen aan de iets lage kant te houden, zodat eventuele correcties niet direct tegenvallen.

Cor van Eijndhoven, Boxtel

CPB

Het NRC bepleitte onlangs in het redactioneel commentaar dat alle politieke partijen hun verkiezingsprogramma moeten laten doorrekenen door het CPB. Dit onder het mom: geen feitenvrijheid. Echter, daar is wel het een en ander op af te dingen. Ten eerste: de uitkomst van de CPB-doorrekening is GEEN feit, maar een projectie op basis van een model waarin allerlei keuzes worden gemaakt die ook geen feit zijn. Ten tweede: de vorige keer lieten bijvoorbeeld VVD en SP hun programma's doorrekenen. Daar kwam uit dat de VVD goed voor de werkgelegenheid zou zijn – er werd nauwelijks bij vermeld dat de positieve werkgelegenheidseffecten pas na tientallen jaren zouden optreden. Op de korte termijn zorgde de VVD voor 100.000 werklozen extra. Het SP-program leverde direct positieve werk-

gelegenheidseffecten op. Maar door de manier waarop de media het brachten was 'de VVD Banenkampioen'. Als er ook nog zo slordig wordt omgegaan met de uitkomsten van doorrekenen, zijn de uitkomsten – die toch al niet feitelijk zijn – natuurlijk geheel waardeloos.

Aart Dekker, Den Haag

ZORGFONDS

Mijn man is met spoed opgenomen. Hij heeft een spoedoperatie gehad en een stoma gekregen. Dus ik kom dagelijks in het ziekenhuis. Ik spreek dokters, verpleegkundigen en ander personeel aan en deel flyers uit. Praat als Brugman, haast of dat het mijn eigen onderneming is. Het goede nieuws is dat iedereen helemaal achter mij staat om het ZorgFonds te steunen. Vandaag sprak ik de dokter van mijn man en die vroeg zelfs om een paar flyers meer, om op te hangen in de artsenkamer en in het ziekenhuis. Fantastisch zoals iedereen reageert.

Naam en adres bij de SP bekend

Tribune september 2016

Stuur deze bon in een envelop zonder postzegel naar: SP - Ledenadministratie, Antwoordnummer 407, 3800 VB Amersfoort. U kunt deze machtiging stopzetten met een telefoontje of een e-mail aan de SP: (088) 243 55 40, administratie@sp.nl

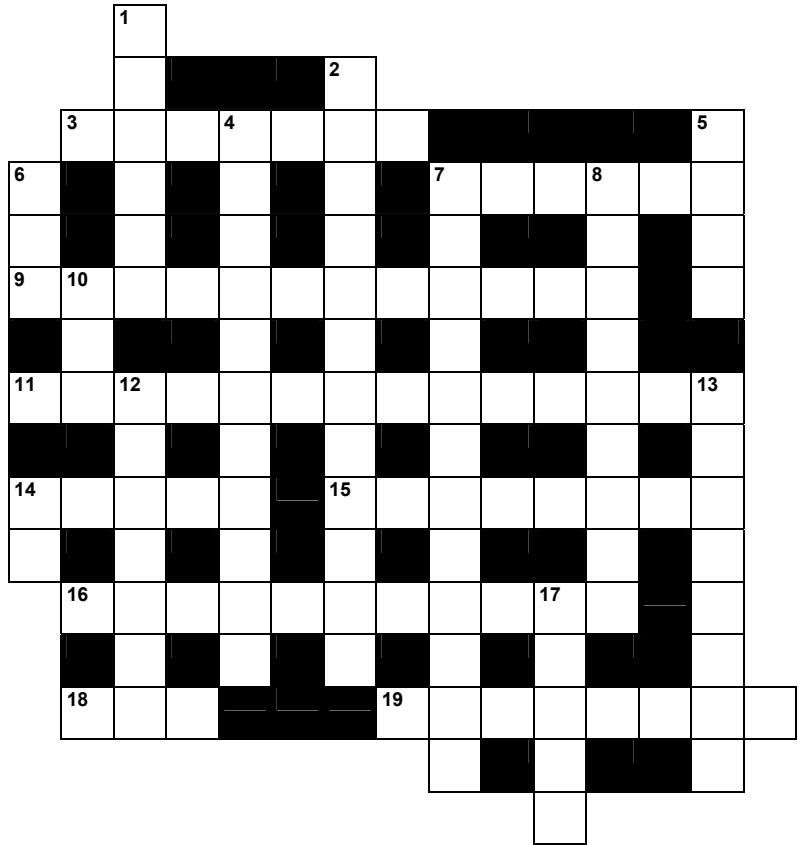
CRYPTOGRAM

Horizontaal

- 3 Hinderlaag voor twee vogels. (7 en 4+3)
- 7 Zo'n plotselinge opwelling om te chargeren. (6)
- 9 Knap staaltje werk, zo'n voltooide bergbeklimming. (12)
- 11 Bedrijfskapitaal voor spijzieke boekverkopers. (14)
- 14 Begeleider van de bus. (5)
- 15 Fris, maar onervaren snoepje. (8)
- 16 De poppen worden aan het lijntje gehouden. (11)
- 18 Kleinkinderen? Dat lijkt niks, voor moeder. (3)
- 19 Een eindje van de bewoonde wereld, maar voltooid. (8 en 6,2)

Verticaal

- 1 Met als voortzetting: geen goederen meer. (6 en 4,2)
- 2 Zwijgen is betekenisloos. (12)
- 4 Verblijf voor boeren, heren en koningen. (11)
- 5 Doek wordt nu en dan gestreken. (4)
- 6 Gehucht met financieel tekort. (3)
- 7 Paradijselijke kledij. (12)
- 8 Zijn in de (muziek-)geschiedenis niet doorslaggevend. (9)
- 10 Louter schaapachtige klinkers. (3 en 1,1,1)
- 12 Zijtak van het Nederlands lijdt aan geringe woordenschat. (7)
- 13 Hemels keukengerei? (8)
- 14 Een levensloop om warm van te worden. (2, afk.)
- 17 Hardgekookt? Makkie! (5)

Henry en Lucas © FLW 2016

1	B	e	n	y	d	d	e	V	a	l

4	S	t	a	l	B	a	d	t	a	s

2	S	l	a	l	o	m	A	k	t	e

5	F	e	r	m	e	D	r	e	u	n

3	A	r	k	O	p	k	o	c	h	t

6	B	r	u	g	N	i	e	r	e	n

ANAGRAAF

Vind alle 6 anagrammen. Van elk (politiek) woord moet de letter uit het gele vakje in de tabel genaamd 'Letters' worden geplaatst. Dit is dan ook weer een anagram en verwijst naar een politieke term.
Een 'lange ij' = 1 letter (y).
Tip van de dag: zet het er op en kom het na.

Veel puzzelplezier.

Letters					
1	2	3	4	5	6

Oplossing Anagraaf					

OPLOSSING GROTE SP-ZOMERPUZZEL 2016

Oplossing Zomerpuzzel 2016														
4	12	11	8	14	10	13	6	1	7	3	5	9	15	2
O	L	I	F	A	N	T	E	N	P	A	A	D	J	E

De winnaar van de zomerpuzzel is Thomas Stokhof uit Hoorn.

Stuur uw oplossing van een puzzel naar keuze vóór 5 oktober 2016 naar de puzzelredactie van de Tribune; Snouckaertlaan 70, 3811 MB Amersfoort of tribunepuzzel@sp.nl Vergeet u niet uw naam en adres te vermelden? Onder de inzenders van een goede oplossing wordt een gesigneerd boek verloot uit de SP-boekenstal.

THEO DE BUURTCONCIËRGE

